Plečnik Koresp. IV.

Liebe Frau Conradt!

176) ~~Bratu Andreju~~ Rim 4. III 1899

Ich werde umgekehrt hier, speziell durch die letzten Erfahrungen ein harter – bissiger Patron, wenngleich dies mit dem wunderbaren Rom im Widerspruch steht.

Risba po spomeniku Marca Aurela –

Postrežnica v bal. Venezia sma dva prudelna – enega podaja v risbi.

Trač o raprul vtisil o doživetem –

Ne preresno –

177) Andreju 27 I. 1915

Vtisi življenja v vojni

To bo letos in prihodnje leto zamišljeni: Gross österreich, namreč pankati bojo legli po vsch kotih in rase – Janez bo rekel, to je prirodno. Magari, jaz minamnič proti temu, da jenjam prav, meni pa ni prav in mi ne bo nikdar. Ne ne resnično, gdi se da bi bilo to strašno ako bi bilo te vojske že konec, gorje mora priti, veliko gorje in namišljenost – prevzetnost mora biti žatlačena in „Kultura" zničena in na rod iz malih započetkov – naturi in v Bogu mora gor zrasti, v samoti in brez jezuitov in nem. teolog. protest. fakultet. In Bog nam daj toliko pravoslavje vsaj toliko, da bi se malo vzdramili, v tem je edina rešitev –

178) Andreja. 10. XI. 1914

Pošljem Ti pesem, kateri sem poslovenil, zato ker se mi je dopadla. Če se Ti bo dopadla, moreš jo dati v Rakšen obskuren list na ottisk (seveda vedno brez mojega imena, ime mina s takimi stvarmi v zvezi nobene po membrosti), ako se Ti pa ne dopada nič ne stori, vsak ima drugačen gusto (Pesem o 2. Vaclavu Claudela).

Besedo „zavalita žena in zavaliti mož" je naša ranjka mati mnogokrat izrekla, morem to prisecu „strastne može in lestne". Lestni = zviti = listig. Zato sem prodržal prestave besedo, za může vášnive a lestné".

Citat iz Vasarija o Paolu Ucellu in perspektivi.

Korespondenca

z Alice Masarykovo

33

1) Topolčianky 5. IX. 1925
Pošilja pismo prof. Kučerę, plan Prage in regulačno skico. Manaša se na regulačni zamisel min. svetnika Bartoška

2) 3. IX. 1925
Včera v měsíční září byla krásná zahrada celá.

3) Lány, 17. V. 1925
Mistře, děkuji Vám za milé přání k třetímu květnu. Zdraví, rozum, světlo dejž to Bože!

Také za dopis z 6. V. děkuji. Prosím jen, abyste mi věřil, že moje psaní nebylo míněno jako poliček. Úkoly jsou příliš vážné a svaté a vyžadují seriosní upřímnosti. Pojím se aby podružné nestalo se předmětem slov. O to mi šlo:

z vnikou Architekt dnešního dne a Slovan ma povinnost hlubokého vniterného a architektonického vztahu k interiéru. Monumentalnost prostého interieru a prostota sakvalních stavel monumentalních jdou ruku v ruce. V interiéru je zachovana před titanstvím.

Druhá věc. Vztah k mínění lidskému. Samozřejmosti rozlišování a jasným příkladem člověk zachovává si vnitřní volnost.

Jednal jste jedinečně moudře a prozíravě, odvážně. Některé chyby jste udělal, — jako každý; jde mi jen o to, abyste se jim v budoucnosti vyhnul, o nic jiného.

Vás předvelikonoční dopis jsem několikrát přečtla a přemýšlím o něm.

Otec Vám rozumí, má Vás rád a přeje si, abyste s ním budoval stát a slovanskou budoucnost. A on si Vaší pomoci zasluhuje a plné důvěry tak jak si Vy zasluhujete důvěry Jeho a toho, že přejímá plnou zodpovědnost za Vaší práci.

Buďte s Bohem — s Vámi Buh

Alice Masaryková

4) Lány 1. I. 1924
Oč 4/4 je včera, ogledal stanovanje in je zelo srečen. Měl radost, že je vše bílé, prostorné.

Prilaga mu pismo, ki ga je s Vnučnikom napisala o polnoči, odač, da ta čas tudi on misli na nje.

Dostala jsem Váš monolithek 24. XII.
Musí už teď dal mnoho, mnoho ujasnil.
Je to ohromný úkol. Nad křížem
dokonalá voluta. Nechte jej teď
v klidu stát a grát, přijde jeho dla.
Tomu tempu jsem se naučila od Vás.

Já jsem Vás o půlnoční vzpomenula
a věděla jsem, že Vy vzpomínáte nás.
Pokornou myslí a pevným srdcem
jsem se za Vás modlila. Vloni jsem nemohla
— jen najednou jsem slyšela ve Vaší
zahradě šumět topoly, tak jasně —
svíce, kadidlo — a ten šum, a daleká cesta —
Vloni jsem se snažila modlit za Hrad.
Letos jsem se modlila za Vás. Nebylo lží
mezi Bohem a mnou a proto mysl
má letěla přímo k pramenu světla.

S Bohem! S Bohem v novém roce.
A nezapomeňte na Své věrné

Viale docela

Gadeva nekog B, ki so ga name z
ravali odpustiti iz službe

5) Praha-Hrad 31. I. 1925
Citira Mojžesovo knjigo II. kap. XX, 8–11
spominjajoč se njegove matere
6) Topolčianky brez datuma
Program za predtem prostorov
7) Praha-Hrad, 4 VII. 1925
Spominja se pojutršnjega praznika Husovega
8) 7. X. 1923 Lány
„Vyprávajte svoj divný sen!" —
Viděla jsem chrám Vámi stavěný.
Jednoduchý, s noblesou plochy sněhového
pole přecházejícího s oblohu, také voda
splývající s jego hladkou plohou má
tu zvláštní jednoduchost. Ale byl z kamene
měl zpěvnou linii a pak hloubku prostorů
(na nebu: Chrám nebes = čínský - mongol. vlivy)
A pak jsem viděla břevnou antického
chrámu gigantických rozměrů, každá
katka - kámen, kanella triglyfu hluboká
rýha, růžice - obří. V těch rozměrech by
chyba normála zvětšila se na záhy. Chyb
nebylo. A Vy jste říkal, že musíte „udělat
analysu", zní to hloupě ale ve snu to
bylo jasné, že musíte poznat jaké poselství
nese ta krása a až mě dech přešel nad

velikosti Vašeho úkolu.

A pak jste mě vedl do kamenické chatrče přilepené k stavbě. V předsíni stál kámen, černý – hlazený, sedý jiskrný a v různorodé své podstatě pamlovat zdi chatrče. Byla to surovina tak krásná že šlechtila nevzhledný prostor v absolutnu. Když jsem vešla dál, uviděla jsem dusnou kuchyňku, hadry, modré emailové hrnce (znáti to ne?) lidi – Vy jste řekl „tohle nemůžu vystat," a pak byl konec – ale ty tři obrazy vystupující ze zmatené spletí, vidím je a jsou skutečnosti.

9) Praha – Hrad 24. 11 1923

Můj drahý učiteli, vzácný mistře! po Vašem posledním dopise přicházím k Vám s důvěrou a dovolte abych na chvilinku si u Vás usedla a popřejte mým myšlénkám sokolům jasným volný let. Věřte že jsou tak neosobní jako ta modrá obloha, která se klene nad drahou Prahou.

Palestinu! každý kamen ke kameni – na nim záleží na homogenním kameni – žádná polovičatost. To Vy chápete!

Stát! Volné seskupené lidi dle jednotících velkých idej; na každém kroku záleží, na střetnutí duše s duší! To chápete.

– Ale teď! Vezměte renesanční činžák – tam Vy vysoudujete lež, razlíšíte od pravdy – kompromis účelný od nahodilosti a choosa.

– Ale zas! Nepodařený zákon! – Tam jste ztracený. Nemáte představu, kde je idea, kde kompromis, kde nesmysl. A neumíte se do situace zařadit ani sebe ani lidi (dobře, upřímné sympathie), kterým přejete po právu dobře. A poněvadž jste bezradný ve světě vnějším trpíte i ne vnitřním. Vy tušíte lež, tušíte křivdu, ale diagnosu udělat – to ne dovedete. Jestli trpíte, je jisté že jste chybil ale pravděpodobně svatou chybou člověku ďeroucího se úskalím k slunci. Bolí strašně, když si člověk pak vytýká to, co vlastně jest zákonitou nutností.

Podívejte se. To je tak, jako když já zabiji hřebík – je to strašný nesmysl – ohne se obyčejně a pak ještě cedí šejdrem.

Takové hřebíky společenské Vy jistě máte na svědomí, a trpíte proto, že si svou neumělost nerozlišujete od věcí

zásadních. – Nedovedu říci, co cítím dost jasně. Vlastně vypadovalo by to příliš dlouhého rozboru, takové diagnosy.

Představte si – a to už odletuji na docela jiné pole – jen analogie zbývá – mé utrpení při zařizování bytu. Vy byste se byl jistě často zasmál. Já lež vycítila vždy – ale jak se jí zhostit – kde je? Nevíte kolik procesů mikroskopických (?) jsem prodělala, jako Vy na dvoře se žulou – kamuflaží, docílit osu, pravdu třeba předsíň troje dveře okno – každé jiné – dala jsem perský koberec hol jak ve stanu, dostala jednou linii a pak dala našim tkaním uthost(?) portresy(?) – a šafránovou záclonu – orient – výšivka podkarpatské Rusi qualitou souvodou té básni orientu, a její vyznění. Při každém kroku překážka!! Ne porozumění pro celek. Ne pochopení, že stan může být na I. nádvoří Hradu v II. p., a že je tam možno, aby v něm byla Podkarpatská Rus qualitou, duší – poněvadž je blízko a patří tam. – A někdy jsem už zoufala. Kdo má theorii – Kulissny, ten nemá srdce; kdo má srdce – ku př. Fiala Feinitzrová – jsou bez elementárních vědomostí theoretických. Já cítím, že ta norma tu je – obracím se, prosím – ale místo chleba kámen a ještě Vám ho chválí že je zrovna upečený a z pece. Sami si lámou zuby – a když já ho odhodím, tak nevědí – myslí, že jsem buď pyšná, nebo hloupá, a já pak jsem ubitá, unavená, poněvadž cítím, že jsem nelži a ne vím kde lež.

Tak myslím s Vámi v některých věcech. Zdá se mi, že falešně cítíte že Váš štít není bílý. Je. Ale Vy jdete za určitými primérními uměleckými hodnotami, a přecházíte vztah k lidem; upřete se o lidské orce, když znete se šíři forem. A pak ale nutno dát všemu vyznít – nechvátat, a postarat se o každého, kdo Vám udělal dobře. A to ne dle litery zákona. Vnitřně. Co by bylo kavalírské za normálních poměrů není ani lidské teď. Boj o život je zlý – musíte to chápat a tak dobré lidi chápat. A vnitřní problémy ty si pak dobře probolíte a zmužíte, když vnějšně

budete jednat klidně, rozumně, soustředěně. Když mate snad nějakou akutní starost, dejte to p. Blažkovi k zařízení. Vnitřní svobodu o tu Vám jde. A Vy nechápete, že ji někdy hledáte vnějším, téměř mechanickým způsobem. Ten svět sociálních vztahů je tak rectní jako svět rythmu proporcí, a vyžaduje svých měřítek. Svobody dojdete jen velkou, věrnou loyalností ke každému člověku. A křivdíte-li, jste stonů sobně vázán křivdou, kterou pášete.

Já v mnohém stojím před záhadami to je ale u Boha – v denním je třeba jednat praktický a neosobně, věřit pro každého v to nejlepší!" –

Já bych Vám tak ráda pomohla z Vašich trampot! Ale věřte mi, že se mi zdá že nejsou, že si je strojíte. Vy jste mě právě naučil nepodceňovat svět, pamatovat na stará kolena moudrosti etc. – jen to Vám schází. To není na úkor umění – naopak.

Vy víte, že jste mě zachránil ve víru moudénnosti – bůh ví, já zaufala, a přestala jsem věřit, že jsou quality, když osud mě popřál to veliké štěstí najít Vás, učitele a mistra, co jsem uznala, snažila jsem se životem otělesnit – a tak jak Smetana srdcem českým zpívá – „přejte a bude Vám přáno" – proč Vy nepřijal byste ale mne rosu, která Vaším slovem ovlažila spřáhlou mou duši.

Později já jsem cítila že je ve Vás nepochopitelná mislabost(!) – Vy obr a velikán – bojíte se věcly jak dvouletný klut – to je trochu natura, ale ko dně nepochopení.

Jak bych toužila, abyste vzrostl v tu ucelenost, která je zárukou Vaší lidem potřebné velikosti!! a při tom všem chápu – že je někdy nutno jít z cesty, skrýt se. A nikdy jsem Vám neměla za zlé, že jste z té vřavy utekl.

Ale vše se vykrystillisovalo a já nemohu pochopit, žebyste vůči otci měl tu tvrdost a neudělal mu byt. Vždyť soukromý byt je srdce hradu. Byt – příbytek čistého člověka –

Vabi ga naj pride ob velikonoč prazniki

10) 22. II. 1926

Prof. Kyselý [illegible] oče dokáže, že se Pražský hrad musí rozsměrně rozšířit na [illegible]. Min. svět je [illegible] pořádek. Prezentuje plán univ. profesorů z momentu, kdy [illegible] dokončí. Umělci se zaleknou dvě umělecké. Prof. [illegible] Věnuje se [illegible] zachování [illegible] zachovaného [illegible] zachování [illegible] [illegible] [illegible]

V zahradách Hradních přeji si míti glyptotheku a Vysokou školu zahradnickou.

III. Svou poslední vůlí pověřuji professora Plečníka aby určil kde mám být pochován a postavil mně jednoduchý náhrobek. Ustupuji před ohledy politickými, moje vůle by byla, abych odpočíval s ženou a členy rodiny.

Smysl těchto požadavků je, Hrad učinit sídlem presidenta demokratického; celá úprava Hradu zvenčí a uvnitř musí být prostou, ale umělecky ušlechtilou, symbolisující ideu státní samostatnosti a demokracie. V témž duchu musí blízké okolí Hradu být regulováno. Národ pohlíží na Hrad jak na věc národní a proto přeměně Hradu, koncipovaného a provedeného monarchicky, v Hrad demokratický, musí být věnována pozornost nejen prezidentů, nýbrž také vlády.

Tipkano, lastnoručno od Masaryka dodano

Lány 20/4 '25 T. G. M.

11) Praha-Hrad 2 III. 1926

Přiloží nazvte – fotografie Bystřičke, ki bi jo bilo treba ustrezno preurediti

Plan III. dvorišča je oče signiral in izročil Rottmayerju.

Už se blíží veliká noc – dnes je velký pátek. Pomodlila jsem se za Vaši tvorbu v Duchu a v Pravdě. Jestli Kristus, přítel a mistr nás praví „nepřišel jsem abych rušil zákony ale abych je naplnil", čím více platí to o nás, o každém. Ano, přišla jsem abych naplnila zákon, ne rušila. Dávno ještě není křesťanství promyšleno, domyšleno a stělesněno.

Za Vaší minulé návštěvy sešla jsem ze své cesty – několik jen kroků, hledajíc Vám cestu schůdnější. Trpěla jsem tím, ne světsky, to jsou maličkosti – ale vnitřní bezradností. S nikým a nikdy neudělala jsem kompromis – a málem bych byla jej udělala s Vámi – A Vy jste si právě nad jiné zasloužil nejvyšší požadavek osobní a věcný. Dnes je mi to vše samozřejmé. Ovšem jsem zdráva. Člověk nemá o sobě mlavit –

ale snad pravidlo bez výjimky zdrácí cenu upřímnosti. Myslím, že jsem Vám už psala že na podzim lékař, který mě léčil v Karlových Varech mi řekl, že o mém zdraví pochyboval. Že jsem mu připomínala rostlinu, kterou z mrazu vnesli do přetopené komnaty – po tělesné a duševní vyčerpanosti válečných let a vězení následovala dobu poměrného bohatství světa a práce, po tišině smrti – vír, orkán. Teď však mě lékař vzal mezi živé a zdravé lidi. Jsem duševně a tělesně svěží.

Nemiluji slov. Děkuji Vám za Vaše přátelství v době pro mne tak těžké a nebezpečné. Mnohému jsem se naučila, jeden ideál, jeden princip neztratila, znám svět. Pochopila jsem, jaké kázně svět vyžaduje, šla jsem až příliš bezstarostně za svou hvězdou. Uvědomělost a víra, čas práce, čas úvah. Vzpomněla jsem minulý týden několikrát slov Vaší Matky: „Neštěstí – jaké pak neštěstí – neštěstí jest jen ve smrtelném hříchu umříti." To je tak asi celý můj program. Jednou jste mě prosil, abych Vás zachránila před řádem. Dnes prosím já. Psal jste že chcete věnovat knihu otci a mně. Prosím Vás, milý mistře, věnujte ji jen otci. Prosím tak z moudrosti a pak, že miluji anonymnost – Jestli uznáte – udělejte ve věnování malou pomlčku. To bude znamenat že jsem nikdy nepřestala věřit ve Vaše vítězství, že jsem nikdy ne ustala v práci za veliké město – jehož sláva dotýká se hvězd. Ne velikostí budov, souvrdostí cíl, – i ony – Hvězdy – chválí Boha, Otce – i Vy jej chvalte myšlenkou, slovem, činem.

S Bohem buďte!

12) Brzy datuma. Pošlu regulační plan Prage. Přiloha 3 vyrezané sklice po Plečníkovi delil vejetus ig Valných Směrů. – S Bohem. Vždy s Bohem, vždy ku předu, vždy věrný sobě, protože věrny Bohu a Umění. S Bohem, Plečníku, Vaše Viale

13) Praga-grad, 19. I. 1926

Čestitu k rojstvenemu dnevu.

Dobila je revolučni red. Ta red pošiljam njemu ni prosi, da za ne odklani sajov Vaši in naši fantje krvaveli pod tujimi zastavami.

14) 24. XII. 1925

Vabi da pride vsaj na eno leto. Treba dokončati stanovanje, III. dvorišče, vrt, regulacija severne strani gradu.

Ve svém vztahu k Vám — Bohu a Vaší matce. Kéž bych obstála. Pokorně a pevně prosím Boha.

Pošilja mu kujiž ico, adnu, ki jo imu že iz mladosti.

15) Praga-grad 26. XI. 1925

O novi vladi.

Ptal se (oče) na monolith. A byla zmínka o bronzu. Já jsem se dosud v platformě nezmínila. Tata pravil, že by chtěl mít to světlo vysoko, vysoko, aby bylo vidět i na Letné a odevšad. A v ten chvíli praskal kab a já jsem viděla jak to světélko září.

Řekla jsem p. Rothmayerovi, aby na všechny svaté dal za ty vzdálené tichoněké hrobečky v Sibiři a v Italii a ve Francii — za Vaši i za naše světla — a tonovou korunu. Já jsem jim položila tři fialky jednu za otce, jednu za Vás a jednu za sebe.

Od té doby, co to světlo hořelo mám jistotu, že nikdy nikdy neghasne.

Prosi oprovčenja ker mu je bili krivična ko je monolit padel, ki ga je podcenjevala. Prosi ga, da dovolo, da se naproj sodeluje z njim.

16) Lány 17. X. 1923

Cítira mu napis iz sejne dvorane Vlašskeho dvora v Kutni hori iz 1595. „Obci starosti své osobní podrobí"

17) 5. VI. 1924. 17. odpotuje z očetom na Moravsko.

(26)

18) 11. IX. 1925

(36)

Prosi, da bi několika odložil vnitev Ljubljana.

Já teď vidím jen budoucí Prahu za 500 za tisíc let — a vyrovnanou ikalu Vaší tvorby.

19) 21. IV. 1923 Praga

Čakala ga je Ker je telegrafovaly da pride a ni prišel. V pismu pojasnil, zakaj ni prišel z izjavo „penize" že přijmout nemůžete –

Odgovarja mu: Vím jen jedno a to vím jistě, že otec nic ne platil, že vé že jsou věci, které platit není možno. Vím, jak je Vám vděčný za svou knihovnu a rád by Vám takového něco dal – tak jako třeba já ty fialky, když jste tu posledně byl – žádná cena, voní, jsou milé, vykukují spokojně – co kdy byste mi byl za ně byl položil korunu na stůl (já nevím, co stojí) – ale jak by mě zamrazilo! Vím že otec tak srdečně dával domeček – ale trasportovat do Lublaně nemožno – k tomu lidi vynalazli tu kletou věc která z ruky přítele ztrácí kletbu a mění se v květiny, kub, radost – ale dost o tom. Není to mou věcí! Jen jedno říkam: včera jsme byli s otcem u matčina grobu, vidím, jak klade základy státu a vím, že zasluhuje, aby byl Vámi chápán.

Ovšem lehko se mluví – příklady jsou horší věc, ač mnohem nabádavější.

A já? Mé příklady? Asi před třemi léty když jsem pro otce prosila, abyste byt dodělal – řekla jsem, že bych nikdy pro sebe o nic neprosila, nikdy nic nepřijala.

Stalo se, že jsem měla zlatou holubičku a nesla v zobáčku perlu, pěkný veselý let a odnašela slzu. Měla jsem ji ráda, byla z doby jasného dětství, kdy jsem neznala jiné barvy než bílé a kdy vše mělo zář. Tu perličku a holubičku mi vzal někdo ze staré černé skříně; a já jsem povrčivá a řekla jsem si, že je to neštěstí.

Po mnoha létech dodala jsem si odvahy a prosila jsem otce, aby mi dal holubičku pro štěstí; viděla jsem Vaší práci a řekla jsem si, když Vám a otci ten křížek tak bez naříkání nesu, že Vy byste ji měl nakreslit a on dát udělat, že by tak všechno tu pěkně šlo. Ale, kdybyste Vy ji nakreslil, byla by to čára od Vás a já jsem si dala slovo, že nikdy ani čáru ani puntík návrhu od Vás nejen nebudu žádat, ale ani kdybyste dával –

ne příjmu. Chtěla jsem sebe ošidit a dát kýrou Vás poprosit – ale pak jsem se přistihla a řekla jsem si za nic na světě. Nikdy, nikdy. Otec je snad dá dělat, dnes o ní mluvil pěkně – zrovna taková náhoda. A teď mi ten příklad přišel – Bystrička je překrásná vesnice, mezi dvěmi potoky, – mám tam problémy čistě architektonické, čistě architektonické, až k hlubinám hor – chladným studnám, navsi s moudrými husami, starou zahradou ale raději bych si byla ruku dala utnout než Vám slovo říci. Když byla vojna a zle – dávala jsem hodiny, ale nesnesla darů; v Americe utíkala od bohatých přátel a jejich pohostnictví. Jsem já člověk který může oprávněně mluvit –

Cítím dnes, že bych hlouběji Vás cenila, bezpečněji znala, kdybych se o Bystričce byla zmínila, o holubičku poprosila. Bylo by v tom vyšší chápání Vašeho lidství, které je nepodplatné a za to, co dává nečeká nic, poněvadž ne Vy – ale ten který Vás poslal, dává.

Ne Vaše je zásluha. Rozumíte, že chápu, ale zamyslela jsem se nad sebou; nad svým vztahem k Vám. Ovšem odpověď nedávám

Měla jsem dost těžké týdny. Ale stále cítím vnitřní jistotu.

V umění – jak kůl v plotě sama; proto taky Vám nemohu doporučit nikoho na červen, květen. Mladé jsou na stopě ale Hrad potřebuje zralosti. Kdybych netrpěla neuvědomělou okázalou limií – ale když člověk čte, co vyjadřuje?

Vše jsem zde jasně dala do pořádku. To napíšu zítra. Dnes, ač jsem klidná a tichá přec jen mám kdesi vevnitř slzy – a od vojny – těžko mi plakat. Je mi líto taty – Víc taty – než Vás.

S Bohem. Budu Vám vděčná, vzpomenete-li si na mne někdy, když budete Bohu a umění blízký

Vaše Alice Masarykova –

20) Jáchymov říjen 24

Mistře Plečníku, že věčné světlo je ohroženo a s ním Hrad pocítila jsem v knihovně večer, když jsem se s Vámi sešla po

návratu z Paříže o Jihu. Povrá rozhovor s
Tatou po mém návratu z Karlových Vas
tušení mé sesílil. Viděla jsem, že vše bylo
obezřetně svědomitě připraveno, poznala
jsem, že příprav ani tatou ani Vami
nepoužito. Tehdy zdálo se mi, že není mi
možno déle sestrvati na Hradě, že odejdu
na vždy a zdálo se mi vykoupením odejít.
Než jsem tatovi a Vám rozhodnutí toto
zdělila, zvážila jsem v duchu dlouho měsíce
posledních let. Poznala jsem že agonie, kterou
jsem často prošla, netkvěla jen v mé nedo-
statečnosti ale v tom, že jsem neměla odvahu
vidět tatovu a Vaši slabost. Slabost Vaše
plyne z toho, že Vaše víra je nalomena.
Prošli jste skepsí. Tata kolísá mezi
rationalismem a vírou — Vy mezi
vírou a pověrou. Zde je nebezpečí Hradu,
zde nebezpečí věčného světla. Když toto
jsem pochopila nadešel mi klid, byť
síly a zdraví bylo otřeseno, vzešlo mi světlo.
Poznala jsem hřích, který se stavěl mezi
Boha a mne: více mi záleželo na tatově
a Vaši pomoci, než na nesmrtelnosti

Vašich duší. Jednoho dne v Topolčiankách jsem
promluvila. Mezi tatou a mnou je jasno.
On splácí teď upřímnost upřímností a v mé
upřímnosti vidí lásku. Jsem šťastna.
Mistře, neomlouvejme si malodušnost
nevhodně její utrpení srovnávajíce k
úskostem Golyathy, Golyathovu smíme se
posilňovat v okamžicích těžkého roz-
hodování mezi Bohem a světem.
Není-li to vůle Boží i při chvatu
zahrada nezkvete, světlo nezazáří, a je-li
to v Jeho věčném Řádu, pak není třeba
chvátat. Hříšný neklid Váš zhase věčné
světlo. Vy pozvan presidentem jste ne ne-
dostavil, začal pracovat s balvanem
mísy a člověk který měl být pořežen plnou
mocí, aby postavil pomník našim padlým
vtažen byl do nečistého hospodářství hradního.
S láskou modlím se za všechny účastníky
toho zmatku, který nemá sobě rovného
— ale jedno je mi jasné; zodpovědni jsou
dva lidé: otec a Vy. Jen Vaše obrození
může těm lidem pomoci, těm duším.

To jsem vše uvážila. Sdělila tatovi, sděluji Vám.

Sledi dolgo mističeno razumišljanje. Konča s prošnjo, da ti skoro prišel.

21) 3. III 1924 Praga-Grad

Mistře, prosím Vás někdy v tiché, volné chvíli — odpusťte tyto větvičky za nás Svojí svaté matce — bez níž nelze bysto nám mohl dáti na Hradě Pražském Domov. Jsme Vám za to vděčni.

Dnes toto: Hospodin osvětiž tvář svou nad Vámi a buď Vám milostiv. Hospodin osvětiž tvář svou nad Vámi a dejž Vám časný i věčný pokoj.

22) 24 I 1924 Vrale

(18) Vrata vprašanj v zvezi z deli Valiga na Kavo.

23) 2. IX. 1925 — Topolčianky

Moje stupnice je chudá. Jistě jste již slyšel o studničce pod Balkovými? Vroubená zelenou travičkou, kvítek se v ní smáčí a v studené křišťálové vodě zrcadlí se vysoká koruna buku a ještě vyšší modré nebe. Ubohý, ubohý professor Plečník. Místo vodičky dostal křemeně a písek. Když je vyčerpaná musí čekat až splyne vláha s hvary, trpelivě čekat — nemá čerpadel, není stroju — jen tak, jak pan Bůh dá.

Minulý týden jsem ztrávila ve svém pokoju, ani k společným obědům a večeřím jsem nevycházela a ta vláha z nevýslovné milosti Boží padala do vyčerpané duše. V útulném svém pokoji jsem posluchala na půl ucha, jak kypí číše zdravého života slovenské dědiny. Před svítáním zvonyja téměř jejich průvodce bdělí kohout, pak se ozvou tetky kačeny na potoce — prázdný vůz vzrachotí z poza brany — praskot bičů — krávy jdou na pašu a ný je tu poladne a pak k večeru roste hovor a smích dětských her a zavzní angelus a jeho vlny se nesou — ou — ou — znáte — ne? Když naší zasedají k večeři z dálky lesní roh — a teplou noci, jižně otevřelou zdá se blízký — Co takový týden klidu

dá – a člověk je skromnější – a jistý.
Mistře, řekla jsem že napíšu o bytě.
Ach, ach, ach – krátké slovíčko, hutné obsahem i zvukem. Jak pak si mám troufat!? Byt – jest, jsoučno byt – ~~[illegible]~~ vždyť v těch třech písmenach je všechno. A já mám zas ten zdravý pocit skromnosti a ticha a důvěry. Víte co – když jsem myslela o těch problémech – přistihla jsem se několikrát, že mé myšlénky zaletěly daleko na tiché, neznámé mi místo Lublaně – a tam jsem v duchu klekla a pokorná modlitba posílila mě ve víře, že vše bude dobře. A teď jsem dlouhé měsíce byla při všem klidu od architektury – arte suprema – odtržena – od monolithu nešťastného. Teď zas se blížím a věřím a doufám. Mnoho je vyhlídek s krásné Vaší zahrady ale jen jedna je úzká brána. Jaká však strášlivá zodpovědnost každé vteřiny! Jen – oblasti ducha je bezpečnost a vítězství a synthesa – bohatých linií a rytmů. Naš domov byl rozmetán válkou. V našem bytí zuřila skučivá vichřice nejdéla. Novým přístupem, uzavřením – nastal okamžik tepla, ticha – domova. Bezpečný přístav osamělého T. G. M. Vy víte, že není dost slov vděčnosti a víte, že by byla zbytečná. Vylíšením společenského z našich pokojů bude domov zpečetěn a zajištěn. A teď, co začínám pérko pouštět, vidím, že by život nestačil promyslet byt.

Tohle mi napadlo. Prostor – budova – tam převládá první přikázaní Kristovo –: miluj Boha –; interieur – ten denní stůl – židle – – druhé přikázaní: Miluj svého bližního. Je však pravda, že první přikázaní od druhého oddělit není možno –

A pak: zkomolit, zmenšit plnost a uvědomělost denních

požadavků denního života ve prospěch formy — nepřípustno: A tak; Byly Vám požadavky ty jasně formulovány, jsou jasny vůbec? Bojím se ne dost. Zde by byl můj úkol, tuším.

Pokusím se v to časem. —

Člověk. Ano člověk — jaká tu musí být pevnost přesvědčení, víry — jaká odvaha dívat se životu v celé jeho zagračné plnosti tváří v tvář (zvony — poledne); co z ruky Boží vyšlo je krásné, je vznešená. Celý život musí být takový. Ale jaké péče vyžaduje to nejmenší kvítko — jaké člověk — jaká tu musí být jemnost síly — nejá — ale ty, Bože, působíš, a tmy se rozestupují.

O detailech nemám odvahu mluvit, mistře Plečníku — Je to otázka pasáže — ta pohroma jídelny hraničící s hudebním pokojem, je to otázka plafondu mého salonu a jak primitivní keramika se tam osvědčí —

Ač plafond je rokokový a zjemnělý — přec má jistou qualitu jemnosti — kterou mají výšivky — ma je ale keramika? Nevím.

Jak jste laskav, že budete výšivky instalovat; věřte, věřte není to ztracení práce, ztracený čas — to je vláha — nevíte jak Vám svlaží molou slovanskou Vaši duši; a posilní! Jen pro Boha — ne výstava, ne ukazovat. Ty ženy čistých čel — ty mi jdou na pomoc — ale ne ukazovat! Ne, mistře, jistě ne!

Mám s tou věcí hluboký a promyšlený cíl. — Smím ja mluvit o své práci. Neznamená skutečná spolupráce také to — že Vy vyslechnete mne? Jestli ~~že Vy~~ ovšem čas dovolí. I Vy i já ho máme tak málo. Ale já bych si některé věci škicírovala a poslala bych Vám je a Vy svou učitelskou tužkou přeškrtejte. Najde se ~~ji~~ aj pěkná květina.

Vůbec spolupráce! Je mi úzko. Mistře, chci Vám věrně pomáhat tiše v celé síle své neochvějné víry ve Vaše poslání.

Ale i já jsem jen ta studnička – nic víc.
Co Bůh dá – jemná – ale neústupná –
nic jiného než křišťál – jinak hymn –
Ale Vy to rozumíte dobře – a to je mi
velkým darem.

Mistře, Vy a otec – musíte být daleko
vřavy – a jste. Vy můžete zachránit
dary nad lidskou cenu. Nesměšujte se
s chaosem nálad, který někdy dolehne
na Vás – je to podružné a bezvýznamné.
Člověk musí umět udržet synkopované
tempo – posílám tu římsu*) – podívejte se
určitost a harmonie v protichůdnosti.
Není to snad specielně milá římsa –

*) Přiložena stříka) –

ale na tohle klassický doklad. Ano pro
lidi s lidmi – a sám s Bohem.

Buďte hodně zdráv

(35) 24) 10. IX. 1925 Praha Vaticka na
sestavek v pátek ob 2³ pop. při
rozglednem Hofru na Petříně.

25) Brej datum –
Drahý mistře rozlišovat – to je
slovo, které čím dal více cením. Dnes mi bylo
základně jasno a (přece? přece) jsem cítila,
že spolupráce vyžaduje ještě mnohem větší
pokory, mnohem větší odhodlání ~~jak~~ již
úzkou cestou – Já jsem si řekla, že bych
vždy chtěla přečíst kapitolu nového
zákona, než se s Vámi rozhovořím, že
bych chtěla vždy s Vámi pokorně Boha
poprosit, aby Vás v naší práci vedl.

Je mi, jak bych vstoupila do chrámu,
myslím-li na Vaši práci –

Ale zůstat svou, tichou, klidnou –

Bylo chyba, že jsem se včera vůbec
dotkla peněz (půjčky) – nerozlišovala jsem,
my mluvili o programu, ideálu.

Ale Bůh mi odpustil – dnes přec v
usilovné práci a kázni cítím přítomnost
Boží. – – Psal jste jednou, že vztah náš je
zvláštní. „Bůh aby dal světlo – Nestačil
jste dosud Vy – ani já – Ale vždy znovu
jsme usilovali o nejvyšší –

Tak den ze dne: jitřní modlitva,
denní práci, večerním poděkováním –

Architektura – ano – to je Vaše poslání. Nesmíte být ničím rušen. Ale také nesmíte zůstat na poloviční cestě. Pracuji, abyste byl v Božím slova smyslu svoboden. – – –

26) Lány, 9. VIII. 1925 žeti raggavov rad stanovanja.

27). 10 VII 1923 Lány

Prilaga 2 izpiska iz maminega dnevnika iz deklikih let. (1877)

Prilaga oči reprodukcij Ital. skrit

28) V předvečer 3. května 25

Přiložena je fotografie – mjene mateře na mstupičkom dvu.

Vážený mistře, Vy jste mi slíbil, že uděláte otci byt. Při posledním rozhovoru v malém salonku – že jste ztratil na interiéru zájem, a já Vás prosím, abyste v daném slově s pomocí Boží stál. Mistře, vytrhl-li jste se interiéru který měl absolutní zuchtu, pak jste chýbil a vše se dá napravit. Není důvodu ztrácet k interiéru vztah.

Jestli Vaše rozhodnutí bylo věcně správné a Vaše přístřeší nesneslo měřítka věčnosti, pak také není důvodu, proč byste v ušlechtilém úkolu zájem ztracel. Abyste mi svůj život líčil, není třeba. S nezměrnou úctou a pohnutím četla jsem linie Vašich kreseb, skulptur, architektur. Není co vysvětlovat také ne omlouvat. Velký v úsilí a hledání, čistý v cíli – ne dokonalý – žádate absolutní, ale denní přehlížíte někdy s lehkostí. Ale denní je věčné – roztišuje-li se. Ne, Vi jste neroztišoval. Neroztišoval jste ve věcném, ne v sociálním – ve svém vztahu k lidem kteří byli kolem N. seskupeni, ne v osobním.

Vy jste neobstál ve vztahu k věci. Za fiktivní cenu přijmout z H – byť to byla jen hřejivá maličkost – je nemožné. Kde je roztišování kde architektura činí? Roztišoval jste ve věci, ne ve vztahu k spolupracujícím. Jak možno aby slabý člověk Vaším podpisem posilněn byl v úmyslu kupovat pro sebe objekt v téže době a od téhož majitele, s ním vyjednává mnoho mnohomiliónovou

statní koupi. Kde rozlišování, kde stavba toho činí?

Jak jste se vytrhl ze svého vinohradského prostředí nebylo Vás důstojné, stala se křivda. Když zhaslo věční světlo pochopil jste; ale jen částečně. Kořeny vězí hlouběji než lušíte. Ne, Vy jste nerozlišoval. Kde je zde jasno? Kde budování?

Pravda je jedna. A pro velikou lásku k H., tomu snu mých dnů a nocí – té vidině křišťálové a jesné nemohu od Pravdy ustoupiti. Ne před F. G. M., ne před Vámi, Plečníku.

Pošla jsem okamžiky agonie. Neboť Vy a otec dali jste mi pít z hořké číše skepse. Však pro koho bych byla schopna v temné samotě vrhnout se do dravého a rmutného proudu světa s tak klidnou cílevědomostí, na-li pro Vaše svaté umění a dílo svého otce? Věděla jsem, že je to, jako v našich pohádkách. Bylo nutno přeplout. Bylo nutno dosáhnout břehu, aby bažinaté vody proměnily se pro Vás oba v role vědy a licha umění. A já jsem přeplula. Jsem svobodná, jako pták v povětří a radostná. Věřím.

Ne, drahé, dobré dítě, život není utrpením. Jen malodušnost, zbabělost, skepse jej utrpením činí. Nic jiného.

Život je dar od Hospodina. Je těžký. Je však radostný.

A tak Vás prosím, abyste mé tři výtky přijal, promyslil a pro cítil; abyste činil pokání a rozvážně, s pravou chvíli odprosil, a zvolil správnou cestu vnitřní svobody.

Nesoudím „Jdi a nehřiš více!" Končím. Hospodin osvětiž ~~tvář~~ tvář svou nad Vámi a buď milostiv Vám. Hospodin osvětiž tvář svou nad Vámi a dejž Vám svůj časný a věčný pokoj.

O H. jindy Viale

26) Praha-Hrad 10 X. 1925

Pošilja mu poročilo o obisku G. Melera. Čega običe naj ne diskutira z njim, temveč naj reče,

Da ho dal poročilo prezidentu.

Vidím, jakoteč jemně cítí a roste v hluboké laskavosti. Věří Vám a čeká Vaši laskavou pomoc. Ano pomoc. Ve vzájemném spojení s Ním zvítězíte oba – on i Vy – ale hlavně ta drahá, krásná Praha.

Přiloga zapisnik o komisiji v Lánih 6. listopada.

27) Dve fotografiji z letnice 1926 – molitvenim kristom

28) Praha – Hrad, 6. XII. 1925

Vážený a milý mistře, srdečně děkuji – Někdy bolí pravdu slyšet, někdy bolí pravdu říci, věřím však že člověk může tam dojít, že osvobozující pravda je milá a radostná, ať mluvena, či slyšená.

V zvezi z vpraćanjem klasicizma v interesu jezjev na Hradčanih je razmišljala o klasicizmu ni mu podaja zgodovinski pregled klasicizma v zgodovini.

Kulturno zgodov. razmišljanja o vlogi Kriščanstva – Dogodek z liter. kritikom Vodákom čigar žena je izjavila –

drugti z njo, da je prepričana, da jo Bog potrebuje.

Mistře, Bůh Vás potřebuje. Jste si plně toho vědom, jak je to krásné? Šetřte svého zdraví pro Něho. Abyste Jemu pomáhal v vědě Němu lid Vás i náš – Slovanstva. Byť v malém, ale v Duchu a v Pravdě – – –

A ještě ke klasicismu: Lev, který se skrze tu řeckou Moudrost, Noûs, zkrotí – je to krásný pogled (Metopy Feidiovy) – Lev, který se zkrotí a chrání kříž je dojemný (Váš). Božský je ale pohled na člověka plné probuzeného. Kristus v Člověku a nepřemožitelný.

Razmišljanje o Ljubezni do bližnjega

P. S. Rad bi mu dala dar: Biba najbi to majhna, dokaj plošnata vaza za Vaši mizo. Po leti bibile v rijevetlice fip, regeda, po zimi mogoče mimoza, vijolice; vanjo pa bi bilo tajno vrgano

qui s'excuse – s'accuse

ambo

Ki s'ekskis – s'akys.

29) V zasněžených Lánech 12. XII. 1925

O problemech kreditře prostorov.

Já moc často na Vás myslím a často se za Vás modlím. Nevím, jestli zdy(?) plně pochopíte, jak neosobní jsem ve své osobní účasti na Vaší svobodě tvorby. Já tak srdečně věřím v Hrad, tvrz Boha silného.

Někdy je mi líto Vašeho utrpení, ale vím, že bez utrpení to nejde.

Chtěla bych být jednou na slavnostním představení Libuše s vědomím, že Vy poslouchate její slova. Nejsou to slova útěchy, to je veliké, nezvratné proroctví. „Můj drahý národ český neskoná on hrůzu věků slavně, slavně překoná" — Ano národ český přizná se k sobě a zvítězí. Jsem tak klidná, věřím.

Vím, že je Vaše umění podmínkou plného vítězství a proto vím, že Bůh je neopustí.

Nedovedu vypsat s jakou tichou láskou myslím na všechny súčastněné, s jakou vírou, že každý najde ve společném díle své místo, svůj den. Ty úkoly jsou svaté a samozřejmé a veliké v prostotě jedné cesty k světlu. Mnohokrát a často přemýšlím o Vašich úkolech, o obtížích, o Vaší obdivuhodné věrnosti Matce Umění.

Slova málo řeknou. Někdy slyším tu tišinu věčnou všeobsáhlou a cítím, že Bůh je blízko. V té tišině pak prosím jej, aby Vám nedal klesnout, aby Vás sílil, aby rozžíhal Světlo. A čistého srdce modlitba za svaté věci, ta nikdy není oslyšena. A věřte mi, že v celé mé bytosti není hněvu není nenávisti. Myslí zalétám k těm znaveným a klesajícím matkám k mládeži bezradné a bez vedení a často k stařenám a starcům — poněvadž staří potřebuje mnoho lásky. Tak jsem spiata s Velikou Láskou — všeobsahující, neustávající. — —

Moje psaníčka, mistře, jsou jen vzdušný jugoslavsko-český koridor. Nebuďte na ně moc přísný —

Až já umřu, tak světlo světa uvidí 10
snad dvacet stránek, v nich povím všecko, co
jsem vyvážila ze života věrou, láskou —
svoji Pravdu. To se nemůže nazvat spisováním,
že ne? Ale jo to přec víc psaní, než kres-
lení — a proto věřte nečekám odpověď.
Tu si ja přečtu na Zahradě
Vaší matce šlo o to, abyste byl hodný
a tak šťastný. Mně nejde o nic jiného
a to pro Hrad Vaše A. M.

(38) 30) 31. X. 1925
fotografiju krajine s pozdravom

31) 1. IX. 1925 Praha Hrad
Veliká věc je bázeň Hospodinova.
Proto klad na Vaše Umění požadavek
nejvyšší, Bůh vidí a je věrný. On
střeží svoje — on taky chápe mou víru —

32) eno kfučnik pisem 2. IX. 1925
Větší deli přečrtaní, toto písmo poslano
vseeno v celku.
Drahý příteli, píši v kříži. Když
jste mi řekl, že bych se měla s Vámi
podepsat na práce Hradní a Lánské

vnitřně jsem stichla — Vím co bi běžně to
znamenovalo — sláva, řečné jméno —
(A pak přišly těžké dny. Osobně i
věcně — zadeva prodaje nekil parcel (ti)
Podepsat já mohu jednu věc — schody na
konci rajské zahrady a tehdy byl můj
vztah k Vám jasný — samozřejmý —
Tehdy mi bylo samozřejmé, že Vy sloužíte
architektuře, tak jak já vyskému „No-
vému umění" tak možno nazvat praktickou
sociologii — zvali Vico(?) sociologii
scienza nova — Pak nastalo období zmatků;
nevěděla jsem jak kde vpřádala se mezi
nás nepřímnost, intriky — a já jsem
Vás ztratila (ta stavek je přečrtan). Byly
jasné okamžiky, ale já jsem Vás samo-
zřejmého, blízkého a vzdáleného
ztratila.
Nezapomeno této chvíle: Seděli jsme
v zeleném pokoji nyn. bytu bratrova a
hovořili jsme — a Vy po pause jste
řekl: Nejdřív jste se zajímala o archi-
tekturu a teď až toho nejsem hoden jste

jste dala lásku mně... Byla jsem ranou
otupena (popsaná prvotnega besedla, Mne jasko
když střela smrtelná zasáhne) já jsem
nevěděla co je v mém srdci, já jsem si
nikdy nedovolila do něho se podívat a tu
po jednou leželo obnažené, bezbrané,
vydané – a já jsem si netroufala opo-
novat – tušám, že jsem řekla: je to snad
tak – ale ja nikdy jsem si netroufala
číst srdce Váše. A pak v práci jsem
dost nehájila své stanovisko. Já pracovala
pro Vás, ne s Vámi. Jen Tam v tom
drahém koutě zahrady, jen v Lánské
zahradě – Tam jsem pracovala s Vámi
– tam bylo čisto – Tam jsem kompro-
missy neudělala.

Do konca přečítano.

33) X. 25.

Psala jsem Vám z Prahy dva dopisy,
odsud jeden. Nečekám a nečekala jsem
odpověď – ani snad není na ně, co
psát – zdá se mi, že je vše tak prosté

a jasné, jen chci říci pro každý případ: je
moudré, abyste psal jen o práci – není třeba
vůbec vysvětlování – věru není. A je to
praktičtější.

Na posebnih lestkih zadeve stanovanja.

34) Topolčianky 17 X. 1925

Mistře – a nastal den rozloučení. Vykonala
jsem, co jsem mohla dle svých sil. Vetci
máte mecenáše – přítele. Je dobrý, jemný
otec národa. Pravice jeho jest za Vámi –
Rozumí Vám.

Hledám svou základnu, hledám kříž.
Pro mne víra v Boha, jest víra v lidi.
Ptát se na osud je mi hříchem.
Ve věcech majetkových jsem jednala s
klidnou hlavou a se samozřejmostí.
Přijala jsem z otcova soukromého
jmění veliký dar, který mi zaručuje
pracovní nezávislost, přijala jsem Bystrické
rodinné hnízdo. Parcela mi ne patří, také
ne halíř z kříže. Bude-li jednou třeba,
abych z všeobecných důvodů jela za hranici –
beze všeho příjmu od otce náhradu.

Projevila jsem Vám důvěru, když jsem o věci psala.

S bratrem a sestrou harmonicky jsme si ujasnili naše nezávislé úkoly a poslání. Jsme přátelé, zůstávajíce sourozenci.

Věřím, že z poctivé určitosti mého přátelství jizvy nenesete. Odsuzujíc starého člověka, věřím v možnost nového – sebevědomého, ohromného, jemného a silného. To byl umělec mých snů.

Dál nemohu. Byla bych polovičatá a ztratila sebe.

Byl jste první a poslední, kterého jsem políbila, je to pečeť mé víry ve Vás.

Práci Vaši na Hradě podepsuji bez výhrady. S Bohem Viale

35) 24. I. 1926 Lány

O delu na Hradu

Už se mi začínají výsvat místnosti za bílou věží – a kaple hudební chrám. Selah! Myslím, sním – a mlčím.

Poslala mu bo gradivo za predstav zdeží Rdečega Križa

Sporoča mu organizacijo del na Gradu arh. Rothmayr, arh. Oktávec, arh. Archarda, delo arh. Fiala kot kustos starega Gradu

36) 13. I. 1926 Praga – Hrad

Zanima je regulacija načrt za Vinohrady

37) 15 X. 1926

(42) V zvezi z deli na Gradu

38) 11. II 1926

(39) Mnie dvet za je mi ovvat za „Stavitela Hradu". Je to enako postavitvi za univ. profesorja. Vračunajo mu za penzijo službo na Um. obrtna šoli.

Za šolo mu pošilja za preglad bistriških načrtov 500 oz. Kč pz lastnega

39) Paris 2 VIII. 1926

Pozdrav po avtopotovanju okoli Francije

3 slika (ena fotografija T. G. Masaryka)

40) 28. VII. 1926 Port Navalo v Francii
obsk. v Carnaac. Na mysl ji je přišel
nějaký verz: Vše nevidíme se za vidimi
skrivu,
vše zivljenje se v skrivnost prelive,
a myslím tém lidem to značilo tak.
Naši mi so v zlati dan raplili
Ki pleto za v zraku solnčni sveti
— chtili snad slunce — tušili světlo
(lip se to píše, říct bych to asi
nedovedla —
Radati zavoněla z ujem — Praga zavadí
stanovanje. Pokud bytu se týká
naznačím Vám stručně a jasně pro
Fram. Vy přijmete přijatelné, ne
nepřijatelné škrtneme a pak dle
svých nejlepších zkušeností a
Umění svého jasného a čistého uděláte
to, co má být. Jste rodný ve své
tvorbě plně.

41) Villeneuve, 21. XII. 1923
— Vzpomínám na Vás a Váše umění často;
dá Bůh, že se všichni dostaneme na
základnu laskavosti a pravdivosti, skutečné
laskavosti — pak věčné světlo vyplane —

42) 16. VIII. 16 (pač 26)
(46) Vkrajišnica v mezičinnosti: V té měsíční
noci zdála se mi být knihovna téměř
bytosti. Co myšlenek tu shromážděno v
starých i nových svazcích. Jaká to
společnost duchů! Rozmišljanje o knjigah in
piscih.
Posamezni listki s citati in domislicami
deloma v zvezi z dozivljanjem stanovanja
n. p. Byt = sacrosanctum
výběr a přijímání lidí v oficielnych
pokojích do něchž se přichází z uzavřeného
bytu.
Vstup do soukromého bytu. Příchod-
žula. Mama přála si míti Thorwaldsenová
lva vedeného amoretem. Chtěla to míti
v malém bytě v životní velikosti.
Spravná koncepce. Mohl by štursa
udělat českého lva vedeného dítětem —
láskou. Event. Tvrdý materiál neb
pískovec? Čes. lev silný vedený dítětem
jde hostů na vstříc — hosty vítaje
— brání domu.

Gobelinové salony: Minulost
Požiračnost s pastorálním protikladem — též rafinované ve svém rámci.
Barvy zkušené, kulturní.
Příjemné jako příchod z minulosti do přítomnosti. Žít v tom škodlivo.
Salon číslo 2 — tětčá tete
číslo 3 — charitky
číslo 9 — musý
číslo 12 — apoštolové
větší skupiny už nejsou uzavřené
skupiny už je massa
Krása: výsledek? Cíl?
Slovanská kultura
demokratická — ne zbytečná práce
43) Praha-Hrad 12. III 1924
— Jsme tu velmi šťastni v bytě — právě jsem se vrátila k sobě z knihovny — těšilo by Vás vidět, jak si tata pouští vodu — ta ho moc zajímá a baví. Vzmá své pány(?) rozvěšené a pokoj žije. Dali jsme tam zamyšová křesla — poněvadž tata musí mít do práci hodně pohodlné posezení. On má tolik práce, tolik zodpovědnosti. (Víte, Plečníku, že i pro Vaši jsem pracuje, víte to, ne?)
Světlo, knihy, Praha — zvony — tam se Vám bude líbit.
Hvali a kustiko renesančně sobě
Často myslím na náš poslední rozhovor v lánském parku. Jistě — mistře — je třeba s mé strany veliké, veliké rezervy. Dodržuji ji. Já chci prostě rozumět oč jde a být na stráži tiše vedle otce; žádné přímé vsahování — od té doby, co jsme zde na Hradě žijí vskutku domácím životem. A věřte, milý mistře — tahle neokázalá bděla práce je těžší — vyžaduje více přemýšlení, času — ale je jedině správná. Děkuji Vám za Vaše upozornění. — —
Přemýšlím, přemýšlím proč tak někdy zle o lidstvu myslíte. Je ve Vás tolik lásky, tolik pracovitosti — ale je přec i pessimismus, není, mistře?
Podívejte se, snažte se v tomto domyslet. Je Vás to hodno zvítězit na

celé čáře. A pravda nás vede k víře – člověka.

Někdy svým výrokem o lidech způsobil jste mi tak hlubokou bolest, že jste jistě sám netušil, jak mě je Vašeho hříchu líto. Mistře, dnes už je jasno, kterému světu umění patří – ne starému – a nový klade veliké podmínky – ale není zbytí –

Já mám na psacím stole Vašeho Sokolíka a křišťál – jistě obojí je ve Vás – a věřím obému.

Přiložen lístek – ohlas pokrajinskega doživetja – Bystrički

44) Veliký Pátek 23.

Jsme ze Slovenska, a s rodnou naší půdou nás zasadili na Vala. – My Vás pozdravujeme a přejeme Vám veselé svátky. I na Hradě bijí v nás slovenská srdíčka a tam bezpečně víme, že Svatý Ondrsek Slovanský je bez Vás osiřelý.

45) 19. října 1922 Lany.

Dr A. G. Masarykova T. J. Masarykovi (prepis tega pisma), kjer sporočaja, da je obvestila, da oče želi, da bi o uredstvi stanovanja – ukrotil Plečnik

Prepis pisma Fiali – drugi prepisi v zadevah stanovanja

46) Lany, 7 XI 1923

Vabi gu za petek ob 6³⁰ na III. nadstropje na Gradu.

Nezapomeňte, co jste mi napsal: „buďte klidný, ledový rozvážný, před každým rozhodnutím poslouchejte mnoho!"

47) 20 XII. 1923 Lany.

Mistře, posílám matčiny a Smetanovy listy bez komentáře. Myslím na Vás a Vaši práci často a věřím Vám.

Bůh Vás opatruj! Vaše G. M.

48) Lany 11. X. 1923

Milý mistře, prosím Vás hodně pomalu prosím dny a dejte mi příležitost s Vámi promluvit než „spustitě".

A všichni súčastnění: „Bože dej aby všechny naše myšlenky a činy Tebou se počínaly a Tebou počaté se skonávaly.

Na shledanou! A. G. M.

49) Praha-Hrad 26. I 1923

Mistře, napište panu radovi Fialovi že mu odpouštíte a že ho máte trošku rád.

Když jsem Vám posílala bumážky, chtěla jsem Vám poslat i vylíčení své Golgathy, ale pak jsem si řekla: „Tragedie", „Nestěstí jediné v smrtelném hříchu mučiti!" Dopis jsem zapečetila, udělala na něj kříž a schovala —

Mistře, udělalo se hodně k projasnění a věřím, že tu Vaši věčné světlo může hořet, otcův praporec vlát. —

Na shledanou! Vaše AM

50) 11. II. 1923

Zadeva godbenega valona s Fialo

Jen to říkám: lidé, kteří mají k věčnému světlu vztah a k Hradu — jsou jiná katelonie než ti, kteří ho nemají. A že lidé, kteří jsou spleti valícího se života od své osy odtržení — jako F. — zasluhují, aby se jim pomohlo.

Podílejme mějtem Krížec — 6 strani psalmov od CXX – CXXXV in neko karikaturo prizora v dežju.

51) Praha-Hrad, 2. II 1927

Poslala mnje knjigo problematiki mest.

Oče hvale lepoto Prage.

Bila je v Parizu po želji očeta in Benesa v zadevah Rdečega Križa.

Težave v R. Križi.

Očetu je rekla naj Plečnika pozove, kar bo storil.

Mám radost že jste přijal Bystričku na milost! Bude významnější než jsem tušila. Ty malé chaloupečky, přizemí, okénečka moje drahá, to dřevo! Bože, jak je ten svět krásný a teplý —

Navaja mu kratko molitev, ki je ganý zmolila 23.

52) 8. VIII. 1926 Lány

(41) Vabi za naslednji dan v Lány

53) Port-Navalo 25. VII. 1921

Hvali Bretagno — Ragmišlanje o samostanih

54) 23. 8. 1926

Professore Plečniku,

Hrad, a co s ním souvisí, je upraven do té míry, že teď mohu se uvázat k odpovědnosti za další postup

práce: Hlavní věci, fundament a směr, jsou ustáleny; měl jste mnoho co překonat, ale, zdá se mi, že také umění vyžaduje trpělivost, nejen politika a trpělivý jste byl. A buďte, prosím, i na dále.

Nechtěl byste sem přijet, jest-li že mne nechcete očekávat v Praze; bude zde snad přes polovici oktobra.

Srdečné pozdravení

Masaryk

55) 27. VIII. 1926

Milý příteli, vše to sporočila včeto že si přeji abyste byli s otcem v stálém osobním styku je prozíravost, opatrnost, věčnost.

A pak – otec Vás, Všeho umění potřebuje. Vím to. Dvahý, dobrý svatý tata.

Ovšem Vy budete vždy volit správnu cestu dle svědomí. Klid, prosím, klid. Přátelství mé máte jednou pro vždy. Neměním se, nemám nálad.

„a – lichotí to

b – snad Vás budu potřebovat" –

Plačníku – já jsem si tuhle Vámu zasloužila?

Bolí. Ale ne tak, jako ty které jsem mlčky přijala – a Boha prosila, aby Vám odpustil.

Píšu na Bystřičku, u čistých potoků v náladě svého dětství. Co ach, co jste Vy kdy myslel, že jdu za poloviční prací? Já dělala kompromissy – když jste řekl, že jste gourman – nevěřila jsem přec a nevěřím – to je nadorozumění.

Jste dobrá, čistná, ušlechtilá duše. Vy držte. Několisejte.

Musím s Vámi jednou mluvit. Ale mistře, Vy víte – že jednou pro vždy – jen práce nás váže – práce pro Boha a národ Váš a náš. Kde, kdy – nic nevadí – cíl dává doba veliká a svatá.

Mistře, příteli – pochopte že máte, co činit s Viale – Šetřka je trochu – mlčí a topí a věří.

Nevyčítám, ale Vám, čím jsem prošla – já, ach já

Alice Masaryková

56) 14. I. 1927

Dělo z R. Krížen je navaja k rozmišljanju. Ali je Sanatsuje mesto „přípustná" forma fjudskega sožitja?

Tudi o Pragi.

Zahvaljuje se mu za toiletno sobo.

57) Brazsatana. 15. VIII. mora v Prago.

Zdeve gradu.

58) 16. VIII. 1923 Praga – Grad

Vabi ga za petek ob 1/2 9 – na ruggovov

59) Topolčianky 24. VIII. 1923

Ob smrti matere ji je napisal několik slov, prostých v laskavě velikosti?

Popisuje zadnje trenutke matere

Prosím Vás, domyslete Hrad do dna, gůsstaňte – Praze tak dlouho, jak otec je živ, věnujte celé své síly rozluštění těch otázek, které jinde nerozluštíte a při tom můžete mít – Lublani svůj domov, své východiště. Tohle Vám píši, připravujíc se na svou dalekou, osamělou pouť.

Věrné Viale

60) 18. VIII. 1923 (Praha – Grad)

Mistře, u Šv. bylo dobré pořízení. Pochopil vnitřně, žádný chvat, žádné rekriminace. Dodělat, zlikvidovat a pomalu, rozvážně připravovat nový program. Přirozenou, věcnou organisaci. Měla jsem pocit radosti a důvěry. Veritas vincit! Pravda matka.

Otec se mě navrž vyptával. Má hluboký zájem. Jistě, že Vám pěkná slova najde.

Včera přivečeři Kocourek předl a Kohoutek byl mírumilovný – seděli vedle sebe.

61) Topolčianky, 29. VIII. 1923

Víte že jsem vždy cítila a věděla, že bez Vaší pomoci nedají naše zrající lány chleba hladovícím. V našem národě je zvláštní hledání. Umění dítí hledajícím na cestu.

Hrad vede. Je to práce zvláštní, jednečná. Dle mého čítění zcela sakrálně. Úsilí o osvobození architektury reformou školství je třeba od ní odlišit.

K obému mám vztah, Hrad dal mi otec přímo na starost, abych nad ním bděla, o něm pro něj myslela. Dělám to ráda a ve vzpomínce na matku a Herberta. Současně s pečlivostí o Vaše umění, jemuž jsem odvána, ne Vám v běžném slova smyslu. V Kříži zas soustředí se mi úsilí o lepší život a tak! styl. Je mi skutečností. — —

Dnes mám Váš červnový dopis před sebou. Píšete o professuře a pak ještě několika slovy o tak mnohém. —

Oč je želel, dali on oprejel professuru na akademii.

Já jsem přemýšlela, nažila se souhlasit a ač tak ráda, nemohla jsem dojít téhož přesvědčení. Zdálo se mi, že byste z českého mnělečkého prostředí a do toho byste akademii byl zapadl — neměl k Hradu tak blízko, jako z Lublaně, v níž jste rostl, kde dříme Vaše matka, která Vás ve víře upevňuje. Viděla jsem, že Hrad se už vykrystalisuje, poměry uzdraví a ustalí.

Akademie nezdála se mi být zrála; příliš „svět".

Zdálo se mi, že z Hradu můžete dát architektuře víc, že bezprostředněji můžete působit na reorganisaci studia. Tyhle důvody mi bránily, abych Vám napsala, abyste akademii vzal a neprosila jsem Vás tedy, o to. — Váš důvod, že jste „neužitečná mimosa" a nemáte vědomostí — neuznávám.

A teď to ostatní — —

Mistře, Vy velkým svým utrpením dojdete klidu a pokoje. Ja to věřím. A víra přenáší hory a tiše k tomu. Vy víte, že se za to modlím činy. Vy lehce vnitřně vzplanete, uvnitř bouříte a někdy reagujete bez proporce, nikdy zcela bez příčiny, qualitu vždy cítíte.

A tak nemohu si pomoc, já mám o Vás starost, o Váš klid, o Vaši nerušenou práci.

Kolik pak Vám lidí rozumí? Každý Vás respektuje, ctí Vašeho genia — Tato Vás mají za podivína (Vy šumel jste při téhle větě?)

Vůči mě jednal jste vždy s takovou

svědomitostí a spolehlivostí, že se nemohu přidat k takovému mínění.

Já jen vidím, jaký titánský boj vedete a chápu a modlím se.

Mistře, Vy jste k lidem, jak k celku často nespravedlivý. Podívejte se, kolik millionů let vyvíjela se Vaše žula a naše historie počínajíc Egiptany nějakých pět tisíciletí!! Lidstvo je na prahu duchovního života. Vytýkáte nemluvím, tím, že nechodí? Hněváte se na ně?

Je málo duchovností – bude více.

(62) Praha 20 XII. 1925

Posílja mu knjižicu „Bručci pro malé i velké děti, Praha 1876," ki jo je dobila ko je bila 8 let stara.

Ve svatou tichou noc budu vzpomínati vašeho úsilování, Vaší dobroty, hodinné vytrvalosti modlitbou. I Vy se, mistře, za mne pomodlete.

Bůh s Vámi! A lozi na shladanou!!!

Vaši

Alice Masarykova.

63) ~~Praha~~, 25. IX. 1923 Lány

Je čarovní ráno. Nebe modré, bezoblačné, širé – Trávník je smaragdový – je to taková čistá radost podívat se na něj s okna; mám teď bývalý otcův cukýř a tak ráno když se podívám, mám takovou krásnou, radosnou nepedantskou lekci. Fontány hrají a šumí, a za zámkem vesele pleská voda do mís, které mi připadají jako dížky – ve kterých jsem na Slovensku formovala chléb. Malý rozdíl od antiky – ale jaké věky co práce jásky – než se popošlo o kruček dál. Jak mýtky(?) Vaší překrasné vázy. Každá nutná práce je krásná ať člověka, či hřebíčka. – Na Hradě vše spěje k základní harmonii. Je třeba orati hluboko –

Přilagu mu štile ty kitajste –

64) Praha 21. I. 1923 Píše Dr. Šamál ty písarne prezidenta republike

Drahý, zlatý pane professore! Jsem všecek zoufalý nad Vaší nepřítomností v Praze! Vaše dílo, k němuž jsme všichni tak zbožně upírali zraky,

stojí nedokončeno a marně hledáme příčinu proč se nás vzdalujete. Není Vám toho našeho klenotu, Pražského Hradu, líto? Může zůstati nedokončena umělecká modlitba, kterou jste začal do kamene tesati, aby po věky budoucí žvila a sílila víru lidstva v zastechťující vlov umění?

Položte si prosím tyto otázky a uvážíte-li, že máte zde v Praze kruh lidí, kteří k Vám lnou v hotoví jsou plnit každé přání, které jen si pomyslíte nemůžete dále svůj příjezd do Prahy odkládat.

Nedovolím, aby na projektech Vašich byť i vlas se měnil bez Vašeho rozhodnutí. Celé dílo má být jen Vaším, ~~Cele~~ cele jen Vaším! Pan praesidant potřebuje bytu — bez Vás dokončení je nemožné! Získali jsme právě hmotné prostředky na pořízení obelisku — bez Vás nelze s věcí vůbec počít! Techo pte prosím naší situací — a přijeďte, přijeďte co nejdříve!

65) 29. X. 1923

Přilaga Masarykovu i zjavo 29. října 1923

Citiva mu a postola Jakoba v konce.

A vlovo jako Vaše rada před odjezdem zní slova: „A tak, bratří moji milí, budiž každý člověk rychlý k slyšení, ale zpozdilý k mluvení, zpozdilý k hněvu." Nebo hněv může spravedlnosti Boží ne, přisobí."

.... Vaše štíhlá tyčinka s jonskou hlavicí je velká věc a přirozené, že se člověk bije za jedinou možnost. Štíhlost zuly! — Kolika lidem to umnožní vzvíst hlavu volně pod modrou oblohou!

66) 30. XI. 1924 Praha

Přiloženo vaší fotografii

Milý mistře, posílám píseň beze slov — Šum stromů, dech květů, boží láska — lidských srdcích nechť chrání Hrad. Neopouštějte Hrad! Vraťte se prostý, silný, dobrý, vnitřně svobodný, práci oddaný — dodělejte!

Já pak buďte bdít — důvěřujte mi.

Lehko mi bude volit tu cestu, která je dle Zákona Pravdy a Lásky Boží; jen dejte mi nahlédnout, vysvětlete mi své stanovisko. Práci i Lidem, vyslechnu klidně, zcela klidně s myslí nepředpojatou – a postupovat budu s trpělivým úsilím.

Vždyť opravdu Boží mlýny melou pomalu. A věřím, že pravé vítězství znamená radost pro všechny.

Praha stává se teď střediskem ruské kultury, také i Vaší zemi znamená mnoho.

Vloni vidouc, jak típita poměry Vaší vlasti, prošla jsem historii Vašeho národa – jižních Slovanů – v několika hodinách pomocí odborníka historika – děvčete, které specialně se Vašimi dějinami zabývá. Pochopila jsem hlouběji tušené obtíže Vašeho vývoje národního – a v tom i Vaše osobní, milý můj mistře – ale víra má v budoucnost Vás Slovinců se upevnila, poslání Vaše ve světě Slovanském vysvitlo jasně. Ne náhodou jste Vy Slovinec, střetl jste se s velkou kulturou středomorskou hluboce – ale Slovanství neztratil – –

Mistře, buďte zdráv, pilný – Ale když Vy mi vadíte k radosti – dělejte to vždy sám radostný a vnitřně šťastný – kdo zaslouží radost, štěstí – když Vy ne!?

Rada bi se prosvetovala ž nijem o načrtil Bystrička –

67) Jáchymov, Palace Hôtel, neděle 28 IX 24

Drahý mistře, zabývám se hodně naším společným úkolem, ale Platon má pravdu, když praví: Každá duše jest nesmrtelná – neb nesmrtelné jest to, co má v sobě neustávající hyb – – Jedině to, co samo sebe v hyb uvádí, nemohouc se octnouti mimo svou bytost, nikdy nepřestává býti v hybu, ale také všemu cokoliv se hýbe, jest zdrojem a prospočátkem hybu – Jinými slovy: vigilate et orate! Proto není co psát, je příliš mnoho nehotové – to, co vyžaduje bdělosti a ticha –

V celkové koncepci dvě věci se mi jeví v novém světle. Ale je to jen paprsek

majáku, který za rodícího se dne dopadl na svatý okrsek. Dává tušit – nic víc – a píší – linení to nic víc, než pohyb ruky, volající k pozornosti na nejasně vystupující obrysy v šeré dáli.

Vidíte, prosím, něco? Tam, kde je viděl M. ak Práce ~~M~~, vidím Kříž. ~~Sv~~ Svrchovaný Strážce Míra a skálé Bdělosti. Tak jako hudba chrámová je absolutní ve své architektuře, tak práce lidská o Kříže; jejím vzorem a obrazem je jásavý chorál.

Budova by musela mít ústřední dvoranu na 2000 až 3000 lidí – s vrchním světlem – tak jako Pantheon, nad hlavami přímo nebe (* Severka). Základem měl by tvořit ~~svou ústřední dvoranou pro několik set~~ Kříž; každé rameno kříže muselo by mít svou ústřední dvoranu pro několik set lidí, které by přiléhaly k ústřední dvoraně, snad by se i daly připojit za zvláštních světových událostí Asi tak:

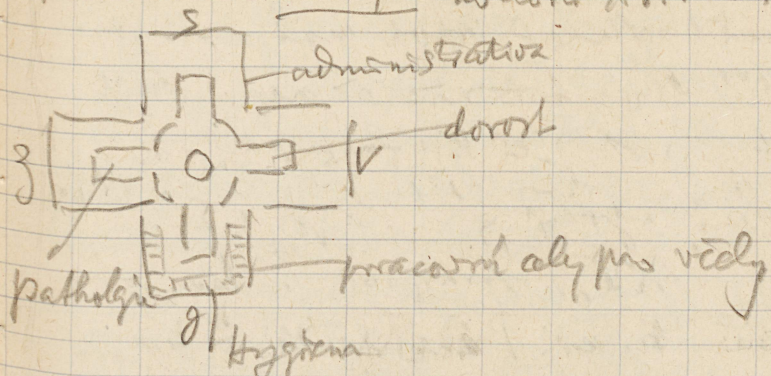

A.A Práce je spíš ústav – Kříž to je inspirace tvorby a čistě sakrální.

Druhá věc je Nový Svět. Ten by měl být znesi restaurován – být znou vystavěn. Znám to příkrčené stvoření – ale při vší bídě – Krb! Okénka tam hledí teple a lidsky – mohlo by to být založené městečko – vesnička – chata-li. Pravdivá, milá, prostá.

Tak prosím podívejte se tím směrem, je šero ještě, nevidím – Vy máte bystřejší zrak. Buďte prosím zcela klidný ohledně monolithu a Hradu. Vývoj je pomalý, zdravý a je to v rukách Božích. S Bohem! Alice Masaryková

68) Lány 1 VII 1924

Přiložení věc fotografií.

Rozmišlje o času – prostoru

Drahý mistře, napsala jsem Vám do Lublaně v předpokladu blyského shledání na Hradě. To že jsem mlčela byla jen pausa. Jaký má význam pausa v hudbě víte, že? A v architektuře pausa – toť prostor. Čas a prostor mě dost zaujímaly. Někdy tak že jsem tou žila po samosti a poušti, která mám jsou nivým světlem ukazuje věci naviděné.

Nejdá se Vám, že rok rozdělený na týdny nadělení a na období svátky podobný je prostoře chrámové členěné sloupy a pilíři? Rok včleněn je do věčnosti, prostor do nekonečna. Obé jest účastno věčnosti a nekonečnosti tajemství, základu – ale krásná.

Žít! Jaká odvaha žít život Boží a to lidsky. Mluvilijsme s otcem o slově curage – je od cor srdce – srdcnatost. Srdcem v před jtem na klesnout s odcem – Josou těžkostí o nich myslet hříčno –

Gromin na Taormino.

69) Praha 22 IX 1924

Děkuji za milé listy.

„Poděte, střijte u víře, zmužile sobě počínejte buďte silni. Všecky věci Vaše ať se dějí v lásce.

P. Jáchymova napíši vía.

70. J. Topolčianky Vaše Viala 10 IX 1924

Rozmišljanje o sebi –

Nemyslete si milý mistře, že Vaše čeština, kdy byla nejasná, rozumím vždy. Též Vasemu „bezedou", že je to věcí vaší, jsem rozuměla. Já jsem se zachvěla, proto že ve mně nebylo ještě toho probuzeného, uvědomělého, svatého, stálého klidu pravdy. V tu chvíli u „Harfy" mi šlo o to, aby byla na Hradě organisace tak přesná, jako v Labadci – v svatém okrsku. Jména jsem nechtěla vsadit – jen požadavky, pojmy si chtěla ujasnit. V tu chvíli jsem viděla jen Hrad, věčné světlo, Vaše umění suveremní. – Nemyslela jsem na (umělce) Proto Vaše ujištění – které mi od začátku (ze samořejmým předpoklad – umělce)

práce s Vámi — mnoho prvků. Jak bych mohla v tu chvíli myslet na sebe! Jak bych mohla v Vás zabít něco jiného. To byla ta charakteristická stránka, již strany zaujaly.

Setkání na hradě.

A pozvání! Již od profesora Bleichsteina na každé otevřině zdůrazňují a přestávají mezi tím, že jsem všechny tam Čechy a přeskakujem Semper nám vyprávěl — musíme je měřit je musíme měřit jen otevřinami.

K tabuli se propracovat musíme. Ale tabule je tehdy — tehdy — v říši Ducha, ve věčné, neměnné, absolutní říši Ducha — — Vaše, že nám Vaše velká umělecká vůle ráda a věčnému světlu dosáhnem s celou duší.

Mějte se hodně dobře, buďte hodně rozumní, poněvadž hodný jste.

Váš 4. IV 1921

Můj milý, milý, [illegible]

rád čte. Je Vám ráda píšu. Vidíte, jsem v Smetanovském přístupném jeho literárním ostrově pozůstalost. Tři krásná nadpisová: Paměti v Čechách, Z tábora, Libuše. Schází je Dvanáctiletá. Ale krásná — vykonala svou povinnost. Ale — a též nepřehledné! Vezmu Vám plány [illegible] místě Smetanovské [illegible], malířství, [illegible] — prospracované chrámy — ve [illegible] Tvůrčí [illegible] koncepce. Jen ta [illegible] — [illegible] velké, jako [illegible] Hvězda) [illegible] —

— — Já jsem ne problémy. Jde se mi je jsem [illegible] Balkon: [illegible] vrou [illegible] a tak se [illegible], že [illegible] [illegible]. Těším, [illegible] sebe, [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] M. ? je jiný [illegible] [illegible]
[illegible] o [illegible]

Drahá paní profesorová, jednou mi byla tak strašně smutno. Byla jsem blízko [illegible] [illegible] [illegible]

prostorná, volná a ~~smělé~~ smělé přetíná, nerušíc – pozdrav města – tu velkolepou silnici.

Vidíte ty měkká silhouety kopců? Jak se dotýkně vinou k svatému oskrsku poslouchajíce jeho slov – vždy tichých, vždy pravdivých, vždy jásných – všude dílny lidského ducha.

– A lidi vidíte? Přímé, zdravé, samozřejmě lidské? Se zdravým oháněm na mladých tvářích – vždyť jsme jim byli věrni ve vteřině zkoušky –

A mistře je noc – Praha spí – odlesk měsíce na vlnách Vltavy; teče kol staroslavného gnova povstalého z rumu Vyšehradu – kol sídla bývalých králů – mluvčích svobodného národa – Vy poslouchate – že –?

Ach tolik století uplynulo! Mistře, vidíte ten malý hrob pod svahem Hrádku, na něm divoké růže v hlavách křížka – je bezejmenný tam odpočívá to srdce, které věrně za svůj národ bilo – kolem potok teče gurčí, bublá svítoří a pěje – můj křišťálový potůček –

A dnes to srdce běje pevně a v osudném okamžiku Vás vyzývá, abyste byl celý muž a na stráži.

Milý, dobrý mistře – jak to že jste netrpělivý? Což je to možno? Tak to píšete? „krajně netrpělivý"? Je to možno? Což nevíte, že jsem daleko, tak daleko. Což nevíte, že se přes rameno dívám na Vaše rýsovací prkno soustředěně, což nevíte, že moje trpělivost nemá mezí – má víra je naprostá –!? Vždyť přece jste Vy, Plečník!

A „ošklivce"! Ale, ale, ale! To mad přece je trošku moc, ne?

Ne, duše dobrá, veliké řešení je samozřejmé. Byl prostým, dobrým, poctivým – to jste Vy – a jen tak

můžete být klidným a šťastným Vy a ta krásná, zlatá Praha a její svatá Akropol. Věřím Vám bezpodmínečně

Vaše Alice Maskryková

K roku 28. daruju svou parcelu pro účel Vámi stanovený, proto jsem ji koupila.

73) B. V. 1921. Mistře, tak si myslím, že je to štěstí, že Vy nám pomáháte.

Měla jsem strach dnes, že se Vám ten elegantní salon bude líbit, poněvadž se všem lidem světa líbí, a já pořád se bojím, kdy z Vaší věty prohlédne moda a její specialita modernost a vždy si gnuva odychnem — když neprohlédne.

U všech lidí kunšte vidíme, že — že mohou říci ane a ne. A tak už jsem si myslela, že snad opravdu svět pravdivé, absolutní formy k níž vede cit svaté úcty zapadl — a takový se mi zdál být kolotoč, takový z toho prázdnota — zdálo se mi, co Schwaiger a Herbert odešli, že je kunšt pro lidi a ne lidi pro kunšt — a tak mi je z toho bylo hrozně. Z toho celého ovzduší. Talentu moc, ale duše málo.

A když Vy tak bez flancu a direktně cítíte formu — jako když žíznivého napojí. Bála jsem se, kdy žádné konvence, ale zdá se že není strachu.

— — Prosím Vás, pane professore, promiňte mi tenhle dopis a ovalnoste mě. A trojtu mi pomožte udržet víru, že je možno u nás v Čechách, zde na Pravdě sloužit umění a ne užívat umění pro požitek. Já tu víru v hloubce duše mám, myslím že odlesk hvězd v jižním moři, let racků v bouři, Apolinovy sloupy proti modrému nebi — že me posilí v té víře — —

Přiloženo bez datuma:

Pane professore, prosím Vás nepovažujte za neskromnost z mé strany, ťagí-li se měl-li jste s české strany situaci vnější nepří-

a už začínám věřit – že architektura – existuje.

76) Praz Datuma.

Citati izkujeme Přísloví II, 3-7.

77) Praha Hrad 29. V. 1921

Spomin na Sicilijo

Razmišljanje o srednjevekovem člověku

Citati iz sv. pisma.

78) Capri 17 VII 1921

Paestum: Tata říkal, že při pohledu na ten dorský chrám cítí kosmický řád. – Těším se nesmírně.

Měla jsem velikou radost s toho, jak mluvíte o Michelangelovi. Mám ho ráda od dětství. Trosla jsem s ním, a části mého života – měla jsem doby, kdy se mi ztrácel a pak se zas vracel dražší a mutnější než dřív. Právě jsem říkala o jeho sonety. – –

Se Smetanou to říkáte taky krásně, ba jsou důry. – Jednou Vám o něm a jeho konci povím kapitolu, které v učebnici nenajdete. Zdá se mi taková ztracená duše lidská to nejdojemnější na světě. A jak je často pravda – že se prostě ztratiliv té hmotné hrubosti. – Není to tragika pro dobré lidi, jako Vaše matka, ale nelehko být tak prostým a dobrým.

Razmišljanje o antiki in Kristusu.

Jsem šťastna, že se Vám věčné světlo rozhořívá.

79) Capri 2. VII. 1921

přiložena kila templja v Pestumu

Nemyslete si pane professore, že jsem snad osobný, když mně připadá že Lublaň pro Vás není. Je pravda, že se mi zdá že byste Praze mohl mnoho dat; ale – docela určitě vím, že má člověk první povinnost ku svému lidu, a když ví snad bych na Vašem místě šla do Jugoslavie podávat cihly – nevím –

Konec konců ale musí vždy vítězit věc.

Dovolte mi, abych Vám docela otevřeně řekla, jak se na to dívám. Snad mám k tomu právo pro velikou svou lásku k ušlechtilé formě

a pro velikou vím v slovanskou duši.
Je-li v tom něco – uvažte; ne-li zahoďte –
Podívejte se. Můj bratr Herbert
měl vlastnoruční pořekadlo. „Člověk
nemá být větší osel, než je absolutně
nutno" – a tohle já uznávám, ale je to
moc veliký požadavek a já ho jistě nikdy
nedosáhnu. Staví se mi otázka: Kladete si
Vy správně úkol a konečně kladete si Vy
správně otázku: jak nejvíce pomoci
umění v Jugoslavii?
Učíte-li bez určitého prostředí děti
základům – učíte Vy mladé Slovince tak,
jako byste Vy mohl je učit v Praze
při tvořivé práci?
A u nás budou úkoly architek-
tury nejen stavitelské. Věřím to a cítím to.
Starý Jan Crane chtěl by z Prahy
udělat střed slovanské hudby – dostat
tam staroň ruskou hudbu chrámovou –
a kam s architekturou bez hudby?! Není
to utopie, to je skutečnost.
Dovedu chápat, jak můžete

pomoci Štursovi – talent, opravdu talent –
ale jak potřebuje vedení.
A jiné mám konkrétní lidi na mysli.
Nechci než toto: nemyslete jen geograficky;
domyslete to do konce –
Vy jste říkal, že jdete do Lublaně
a že cítíte, že jdete na uměleckou smrtí
i krásný strom, že musí být vykácen a
novina ován.
Mně se to zda první stupeň obětí;
je snad možná ještě větší vyžadující
většího vnitřního rozmachu při větší
koncentraci.
Já vím slovanství může být planá
fráze. Slovinec, Čech, Rus... Tomu nerozumím,
to nemohu posoudit v architektuře.
Je ale také možná synthesa – to co říkáte
tak dobře o té české škole – děti, které
šly hradem.
Uvažte, posuďte a to trochu dras-
tické Herbertovo přísloví vyjadřuje velmi
mnoho filosofie.
O řádu jsem to otci řekla. Ničevo!
Ještě toho lvíka nemají, chápu, že

nemožno řádem odměňovat jesté věci ať už se staly, či nestaly —

Příhodný teden gredo v Řím.

80) Neapol, 23. V. 1921

Pane professore, nic platno, chci pro naši práci získat Vaši radu, já, chci, abyste do důsledků promyslel oč nám jde, já chci abyste věděl, co myslím, když říkám, že bez umění to prohrajeme — — Tak mě vyslechněte! Zpověď? Ne. Credo

Věřím, že ve vesmíru vládne princip nekonečné, produševnělé Lásky. Jest nad všeliký rozum lidský; jest absolutní. — Já jest možno otevříti srdce a pak rozum stáné se podivně užitečným nástrojem, ruka zmahá vnější obtíže.

Věřím, že nemoc jest následek hříchu

Věřím, že hřích jest revoltou proti principu lásky, uzavření srdce, rozumaření

Věřím v člověka

Věřím ve věčnost vteřiny

Pochaja na socialna vprašanja

Zdá se mi, že dnešní stavby trpí nejednotností světového názoru. Nedostatkem vnitřné kultury a opravdového vzdělání stavících. Řecké chrámy V. věku! Jednota — hvězdy! A gothika! Náš Sv. Vít! Co jsem se nestála v jeho přísině, šťastna, že vede vzhůru! — A pak ty rozpory. Co protrpěl Michelangelo, jaký gigantický zápas křesťanství a pohanství. A není barost podstatou síle vědomě, s praktickou polovičatostí aplikované křesťanství? — — Máte pravdu, nejkrásnější stavby jsou sakrální. Řecko tvořilo bohům domy a tak i lidské příbytky nebyly tak daleko! Moderní sociální hygienu nedovedu si představit bez slohu! Důsledně provedená musí značit epochu stavitelství — slunce, voda, vzduch pro všechny!

Není chyba, že od chrámů přicházíme ke stavbě domovů, na něž již nezbývá vznětů? Není lepší stavět domovy a odtud jíti přímo k modré nebeské bani — chrámu klonoucímu se nad námi nade všemi?

Mistře! v době pro mě tak těžké, snad kritické (vězení vedlo k vnitřnímu životu „svět" – naopak) jste mi svým „Bůh s Vámi!" – vlil do duše světlo a teplo. Jsem Vám za to vděčna. Vděčna upřímným, nesentimentálním silným přátelstvím. A nejednou, až myšlénky mé poletí k věčné pravdě vzpomenu Vás přáním, snad – modlitbou tichou, beze slov. Nezapomeňte, prosím, že přátele jsou tu ne pro slunečné dny, ale pro dny bouří a smutku. Tehdy vzpomeňte, že máte kamaráda věrného, třeba ne comme il faut. Není to neskromnost, prosím věřte! Alice G. Masarykova

81) Praha, 25. V. 1923

Milý pane professore, děkuji Vám za Vaše pravdivá slova a přeji Vám, abyste ve svých snahách a hledání cítil vždy přítomnost boží, abyste byl podle přen rameny Věčnosti – jak prosté je pak vše, jen nehledat svých věcí – ale božích.

Na Hradě myslím v nejkratší době bude vše v pořádku, a revoluční chaos bude nám jednou připadat jako těžký sen. Váš Rothmayer se činila zaslouží, abyste mu poklepal na rameno. To mu nahradí vše.

O delu v Krížu.

Myslím, že Tačí, pane professore, přijedete-li 1. červencem.

Otec Vám napíše až bude vše tak daleko, abyste mohl rozepsat křídla a žít v architektuře – věcí arte suprema.

82) Praha Hrad 16. 4. 1924 píše Masaryk

Mistře Plečníku, Dorlechl jsem, že tam dole máte obtíže finanční; mluví se o tom patrně v Lublani a také zde. Vždyť ky máte peníze zde za Hrad; ale nechávám to stranou a posýlám Vám Kor 50,000., abyste měl pokoj. Mám velmi egoistický úmysl, abyste Hradu mohl věnovat více své nervní energie, ne na takové starosti. Prosím Vás ovšem, abyste to ode mne přijal a viděl v tom jen důkaz mého

přátelství a oddanosti Vašemu umění.

Vaš

T. G. Masaryk

83) 6. VIII. 1924

Rozmišljanje/ z vezi z arhitekturo in člověkom –

Týchu a mužnou chrabrost nesmě-šuji, drahý mistře, také ne skleslost a pevnou skromnost – Za Vaší mužnou chrabrost – Bogu chvala.

— Hrad a Vy jste spiati – Vy tu krásnou slovanskou akropol neopustite.

84) 1. VIII. 1925

Milý mistře, posílám otcův dopis, který Vám dává příležitost abyste Mu sdělil svoje stanovisko.

Hrad jest úkol úžasný, věčný, Slovanský. Na několika dní odjíždím na Slovensko. Hledám v Bohu svou osobní svobodu a neprostou nezávislost. Hledající Ji v Pravdě, Lásce a Světle jsem věrna Hradu věrna Člověku.

Bůh s Vámi vždy a všude.

Alice Masarykova

85) 21. března 1924 Prah – Hrad

Posílja mu evangelij w. Marka.

86) Lány, neděle 15. VI. 1924

Napisala mu je kot odgovor na zadnje pismo dolg odgovor, a ga nie odposlala.

O karitativnem delu.

Na Gradu je vse v redu in nejbo mirem.

Ach, mistře, myslela jsem opravdu, že zahynu. Nejdřív fysický žalár podlomil zdraví, pak ten nepoměrně drtivější žalář prazdnoty a konvence (ty salony, v kterých člověk musel žít v přímém i přeneseném slova smyslu!). Zdá se mi, že jsem přec neztratila svou podstatu, kov byl přestaven (?). Vy víte, že jste mi svým absolutním požadavkem pravdy ve formách životu přispěl více, než kdokoliv jiný. Vám i dnes, jak už jsem Vám řekla jsem vděčna silným, věrným, nesentimentálním přátelstvím. Jestli kdy sebe méně mohu Vám ve Vašem úsilí pomoci z celé duše ráda. Já dobře vím, jak jste musel trpět pro jiné a za jiné – nebylo zbytí. Ty vnitřní kompromissy dělat nemůžete a nesmíte. Co se jestě před

rokem zdálo možným – někdy nutným!!
Teď jen jedno: nezačínat bez zralé zralé úvahy a dodržet do konce Teď vydržet.
Denně se na kolenách za Vaše vnitřní vítězství modlím Vaše A. M.

87) 7. III. 1923
Razmišljanja in o granitu za monolit.

88) Praha Hrad, 30. XI. 1923
Vabi ga v knjižnico in želi zujim preiti stanovanje.
V soboto bosta razpravljala o demokraciji.
Věřím ve Váš nihilism – jehož příznaky jsou
jest trpělivý, dobrotivý, nezávidí
není všetečný, nenadýmá se,
v nic neslušného se nevzdává,
nehledá svých věcí, nezpouzí
se, neobmýšlí zlého.
Neraduje se z nepravosti, ale
spoluraduje se pravdě.
Všecko snáší, všecko se naděje,
všemu věří, všeho trpělivě
čeká.

A tak nezbývá: „skrze trpělivost konejme běh uloženého sobě boje.“ —

89) ~~[illegible]~~
Brez datuma – Sobota.
Vabi ga pop. ob 5ti na razgovor
Prilaga svojo fotografijo iz zapora

90) Lány, 11. VII. 1921
Prilaga Pesem na sonce sv. Frančiška.
Drahý mistře, jsem dnes první dav Lánech: je tu tak jasně a prostě, nedá mi to, musím Vám poděkovati. Z Vaší zahrady jsem měla takovou radost!
Je to krutý dar! Nutí člověka k formě, k propracovanosti. Jak to máte rozčleněno, a jak čistě propracováno! A přitom, jak říkal Homer, „krásně arythmický úsměv moře —“
Vabi na obisk, da mu izroči fotografije o poti po Sicilji.

91) 13. VIII. 1921. Lány?
Zde je tolik detailů, které jsou možné jen u člověka, který moc vá

neochvějnou bázi. Není tu ta hrozná na-
hodilost, která je u našich architektů kteří
vezmou okoukanou formu terrákoty
a vrazí ji do mramoru, začnou svlačcem
s linií se ztracející kdesi v nekonečnu
a než jí vedou dva centimetry stříží ji
tvarem a směrem, který by ten svlačec
rozbil, zbavil pelu barvy. A ti linie
které naznačují – tu osobní tragedii
svlačce vnášejí do rodiny, která bydlí
v tomto chaosu. Je to nejasně řečeno,
nějak se mi to husté a překotné vybavuje,
ale ~~jak~~ já myslím, že Vy mi rozumíte?
Zde být ve Vašich barvách, cítu – to je
nebe, a Vy za to platíte –

Ani co píšete neříká tolik, jako
písmo. Tak smutný člověk nesmí
být. Usuzujte správně a uvidíte, že
budete k sobě spravedlivější. Ve Vás je
moc dávat lidem štěstí – a někdy zrovna
rozběhem je teskno.

Já nevím, jak v Lublani možno i

kam to půjde. Mně se po Vás stýská a jistě jiným
také; ačkoliv ne moc lidí Vám tak rozumí.
Resultatům ano – cestě ne.

V Italii tam je umění – tvary, cít. My
Slovani už najdeme svůj tvar – myslím, že jste
jeden z prvních. A za to se platí krví srdce.
Napište mi řádeček, je-li už lépe? Ano?

92) Prosím roztrhal, Lány 14. VIII. 921

– Víte, že si Vás vážím, jako svého učitele
– a psala jsem tak, jako bych už něco pořád-
ního ve světě dokazala. Prosím odpusťte mi.

Dnes ale budu psát rozumně a na
přání otcova. Byli jsme dnes ráno v
zahradě a nařídil mi, abych Vám napsala
jak jsme překvapeni Lány a jak jsme
tu zdomácněli. Činím to jeho jménem.
(Já jsem to ovšem věděla, že to tak bude,
nicméně stejně jsem vděčná).

Prosí za v imenu Šamala za
navodila koko ovrasiti Lány za name-
ravani sprejem tvých diplomatů.

V Italii jsem pochopila důležitost
domácího našeho prostředí, majíc dobrou
sekretářku po +, mohu otci lépe sloužit.

Vidím, že qualita prostředí má na něho obrovský vliv. Dnes vyslovil přání, abyste upravil též jeho pražský byt. Jsem si obtíží vědoma, ale prosím Vás, abyste to udělal. Zařídím to tak, aby to nikoho nebolelo a zodpovědnost event. nepříjemnosti vezmu na sebe. Jsu zde o to, jste-li Vy ochotem to udělat. Otec pravil, že by si přál, aby Hrad byl symbolem a mocným prostředkem práce. Nemusím Vám vykládati důležitost této osy střední Evropy. Vidím to denně.

A moje vnitřní přesvědčení, že bez oduševnělé krásy není možno českou otázku a tím slovanskou řešit, se potvrzuje.

Právě jsem konferovala s p. Korandou v záležitosti Prahy. Musím Vám dodatečně podat ještě vysvětlení, jak došlo k tomu, že úpravu bytu dostal K.

Já jsem velký osel. A neznám nic řádně a officielně. Já jsem nevěděla vůbec, kdo Vy jste. Velice Vás chválil jeden pán, o němž mám tu zkušenost, že mně běží mezi kůži po zádech, když mluví o kunštu. A tak jsem si myslela, že jste proc anebo gothik — právě proto, že Vás chválí. Já nic neznám z dějin umění. Já — jako když jde lesem a najednou v divočině vidí jabloň obsypanou, červenou. Takovou zkušenost jsem měla jednou.

A v umění se mi stalo, že jsem lit. historikovi začla vykládat, že jsem potkala Rousseau a že je to báječný člověk. On se divil — jak takový idiot může být — který objeví Rousseau, jehož dáta on vaměs zná.

S Dantem detto, Teidias detto, Egyptáni nedávno — detto. Nesmí to být ale je to. A tak já, idiot, jsem všeho vina. Mně šel už na Capri z toho mráz.

A teď ještě vůči Vám, jaké to je!

Ale já vskutku byla tak nesvá. Jde jen o to, abyste zásadně řekl jestli byste ten Hrad vzal kompletně. Já dnes vidím, že Vás to musela i bolet — vždyť tatova knihovna je žádná, z kterého to

jde – granulační bod. A když tam je neoprávní linie – musí Vám to srážet křídla.

Odpusťte mi to farkavě, neodsuzujte mě, já Vám jsem právě tak ve Vašem umění nekompromisně věrná a že zrovna já mám udělat takový konsek.

Pomovno prosí da oprejme.

93) Praha-Hrad, 5. IX. 1922

Mati je zelo oslabela – Duševno vzdravela a Telesno omagala.

94) Neděle – Lány.

Přilagu prepis pesmi Kříž in Fakta (Prorok sa svatý Zamyslel, v modlitbe leží omdlený, tisíc rokov Boha prosí za svet pustý, vyhasený).

Sklanjeno je, da se na Grad ne bodo sebli pred l. 1924.

Razmisljanja. Konec: Já tak chápu, jak právě v tvoření faleš může rozzuřit. Ze tbi pak jsem to nezažila?! Ale – začínám chápat cosi vyššího, neměnného Boha. V něm je tišina – naprostá. V něm je aktivnost zvrchovaná –

95) K 24. XII – (brez letnice)

Citat o mestu iz videnj sv. Janeza.

Na koncu: Lány, prosinec 21.

96) 9. IV. 1923

Otci předala jsem Váš vzkaz. Měl opravdovou radost. On Vám rozumí zkušenou moudrostí svého věku a chápe Vás s bezprostředností Slováckého chlapce. Váš vztah k Jugoslavii? Tata řekl: „On má dost fištronu, aby věděl, že jde, nemusím mu to vykládat“.

Razmisljanja o architektuři, pseho v Brunelleskim.

97) Topolčianky 20. X. 1924

Architektura razmisljanja v zvezi z Gradom.

Vzestup. Štíhlý monolith – předzvěst úšilí.

Kašna pramenité vody, čistý průvodce první katastrofy monolith na stupních – bolest, již proměnila se ve světlo a nedala

vnějšímu vítězství klasnout v zpupnost.
Monolith prvního nadvoří – velký, tichý, klidný – to je vnitřní vítězství.
Národ sobě – k sebevědomí a skromnosti
k desítiletí ČSS.

98) Lámy 15 IX 1924
Milý professore Plečnáku, začnu
vez začátku –
~~[illegible]~~ věru při pozorování té
překrásné zahrady, člověk se potlubuje
a roste. Dnes je mi zřejmé, že jasný
cíl má své vyjádření v určitém ma-
terialu a formě, ušlechtilý materiál
tak předpokládá ušlechtilý, krásný
nástroj – dnes se mi zdá kladivo a
dláto hodno žuly – je jiný nástroj možný?

A také jsem v zahradě pocítila jak
je absolutní. Prostor zde zmohl čas. Pokud
je stálou, konstantní vlastností lidské
duše vzestup – žije ve vrhodišti –
ale sloupek, kašna, věčné světlo – ty
jsou mimo čas a jsou absolutní,

proto by bylo literární a nevýtvarné cítit
zde vzestup. Chvála Bohu, už jsem se té
můry zhostila. Je to zázrak celá ta
úloha.

Vzpomínám, že babička za bouře
a deště nechávala celou noc zářit na
stole lampu – jejich dům stál na kraji
předměstí u cesty vedoucí ovocnými
sady – říkávala, že v hluché bouřné
noci paprsek potěší osamělého chodce
– Hezké, že – ?

Port.: „To světlo tam v mém sále
plápolá.
Jak daleko ta svíce září!
Tak svítí v tříšném světě dobrý čin!"

Ner. Když měsíc byl, my neviděli svíce

Port.: Tak větší záře menší zastíní.
V svém lesku náměstek je jako král
než král se blíží, potom jeho sláva
se vlévá jako vnitrozemní tok
do velkých vodních proudů.
– Hudbu! slyš!

Věru to věčné světlo osamnělým chodcům v temných nocích – a co bolestnější – v temných dnech – proudem světla ozáří stezku! A tu třeba do konce vlny a pravdy

Kdy bych méně Vaše umění měla ráda, nebyly by mé požadavky tak veliké, ale já od Vás čekám absolutní. Byť ne lesklé ne moc – ale absolutní – jen to je Vás hodno.

Byl tu na oběd jednou p. Engl a jednou p. Nulzer. Hodně dobré vůle, mnoho práce.

—— Poslouchat jsem, ~~[illegible]~~ hvězdy životy zašlých generací, včlenit se do toho řetězu lidských generací – „lampada perididontes" – někdy nepracovat je víc a-a-dá to víc práce. Poslala jsem Vám fotografie Jaereca. Už avion poví hodně – což teprve nekonečná dálka. Snažím se žít poctivě a nevyhýbat se věčným požadavkům Stěřin. Bůh kéž dá sílu.

99) čtvrtek – 1. prosinec 27

Pravdu máte, dobrý člověče, až k jádru věci je třeba jít – a není mnoho těch – s nimiž tak možno psát

Kolik, ach kolik jsem se já nauvažovala, jak otci, jak Vám být věrným druhem! A úsilí (to je něco jiného než práce, ta je odpočinkem) o Vaši svobodu, o svobodu Vás dvou někdy mě docela vyčerpalo. Poněvadž jak u otce, tak u Vás já někdy cítím skepsi

A v tom jediný Vy mi rozumíte, že nemohu v ničem snést polovičatost. V lidech – to umrzí chápou – ; ne věcech – Vy –

Mistře, já jsem unavená, skoro klesám – ač vnitřně jsem zvítězila. Dovolte, ach dovolte mi načerpat u Vás síly. Jaká je tu možnost! Vždyť to se ne stane za staletí!

„Abychom neudělali dost věrně nějakou Kleinarbeit – ale nic vnitřně velkého" – řekl jste jednou – tak nějak.

——

„Vy říkate Plečníku – „Das die Welt aus den Fugen geht – víte – lépe

než já – "Počkat, počkat maloulinko!!!
Dosjdie alte Welt aus den Fugen geht
(co je to Fugen?) to ano. Ale my právě
Evropu opravíme Tata, Vy – – a já a –
sta a sta jiných. Jen je třeba triangl
prodchnutý jednou vírou, jednou vůli –
Já Vám řeknu něco – libelku lidi někdy
nesprávně odsuzují – ona hodnotí
vteřinu věčně – a lva se bojí.
A přec proč? Nesmrtelný duch nemá
se čeho bát – A proto se já Vás nebojím
a proto já Vám věřím. Vy jste v rukách
Božích a nic se Vám ne může stát
– Já dnes mám kanape v tom ohně-
zarný sníh – stromy zajíněné – na
tureckém stolíku spousta knih – na levo
na stolečku tyto chrysanthemy. Ale ten
sníh je sníh – bílý, co padá s nebe –
do parku – žádný problém Plečníku –
takový ten studený, skratka zmrzlá
voda – a ten park – to je ten park –

v kterém jsem Vám řekla „až do těch
hrdel a statků" – a to taky není problém
protože je to vůle Boží – a lidé potřebují
pomoc. – Co je mně do Wagnera – je otázka
jestli není největší architekt, který
dělá z lidí chrámy Boha živého jako Vy

Kneturnozgaďarska razmišljanja

100) Paris, Hôtel de Crillon, 11.VII.1926
Vtisi iz Pariza. Arc du Triomphe
„Večni ogenj." Razmišljanje o pomembnosti
plamena.

Vtis morja v Bretanji.

Jak dávno je tomu je(!) co Bůh
odvětil vody od souše –! Ale víte že mono-
lith třetího nádvoří je starší toho
okamžiku –? – a cítíte tu velikost!! –
Zažila jsem zvláštní okamžiky když kladivo
tam stříbrně zvonilo a najednou razhla-
holily se zvony a Vy jste viděl toho kolossa
který vstal z mrtvých, aby vydal
svědectví – živým za mrtvé – žijte!
Žijte – hlaholily zvony – Mrtvi

živým cestu! tou mocnou formou beze slov mluvila Vaše žula. Sv. Vít velice vzrostl monolitem. Je to jeden veliký zázrak –

— Víte že si rozprostrů u moře plán Prahy a že to trošku srovnám s věčností a tou nakončenou plání vod – která hlásá zhoření světa?

Rovné cesty, erovnávat pahrbky – ach chtěla bych vidět architekturu, která bude za 10.000 let – Ale to pělivost! Praha má jednu cestu vyslovenou – je to Vaše cesta v Zahradě, o další se nebojím. I pomocí Boží budou. –

Dnes jsem ve Versailles.

Já jsem pochopila jednu věc – poslechněte kterou: nikdy si nemyslete, že nestojí dokonalá věc za úsilí – protože bude za sto, dvě stě, tisíc let rozbita – jestli se dotkne jedné, jediné duše – směrnila vesmír – Věčnost má své zákony. Tohle je pravda.

101) Lány, úterý

— Mám velkou prosbu a bojím se s ní vlastně. Řekl jste, že bych listy měla vydat; dala jsem to přeložit, oklepat.

Podíval byste se na to?

Stojí to vskutku za to?

A jak vydat? Neumím udělat výběr; musí rozhodovat vnitřní laskavost a vkus a při tom měnit ovšem nic. Jak bylo v kriminále napsáno – tak je. Snad to seškrtáte, představte si, že jsou to kresby žáka. Snad pak najdu kriterion. Je mi to cizí —

102) Praha 17. IX. 1921

Mistře, viděl jste na podzim tahnout ptáky k jihu? Tak moje myšlénky k Vám letí a mrzí mě to poněvadž je to proti mé vůli a doufám, že i s podzimem to skončí. Ale teď je podzim a ptáci táhnou —

103) Lány 11. XI. 1921

Mistře, řekla jsem Vám, ba slíbila, že budete mít pokoj. Výjimka potvrzuje

pravidlo – tak se na mě neglobte – ale já
tuhle na něco přišla, co Vy jistě dávno,
pradávno víte – ale tak mi to chytlo, že
už ledakdo ode mne skusil – a Vám to
také nechci odpustit. —

Začela jsem cvičit jedno Beethovenovo
„largo espressivo v C-Dur (bílá barvá,
absolutní tonina). Naproti klavíru mám
velké Paestum s oblaky, ten můj zákon
Formy, kde není směřování, snažení,
ale skutečná dokonalost. Largo má
velké kontrasty bohaté forte akkordy,
pianissima, pak legata a staccata. —
A najednou jsem tak jako žáří nebeského
blesku ozvětlena pochopila, co je naprostá
rovnováha. Kdo nemá bohatí forte, že
neví co je piano, kdo nemá legato,
že nepochopí co je intensivnost staccata.
V akkordu pp – že je celé moře intensivní,
ho ticha, které izražuje bohaté forte –
a tak jak se na to Paestum dívám
tak cítím to mohutné forte sloupů,

že je předpokladem pro metopky, které nenesou
žádnou tíží, to naprosté legato architravu
(vlysu) – myslím že se to tak jmenuje,
předpokladem (risba) staccata těch
kapek. Zdánlivě na tom nic není –
ale já jsem měla novou vidinu. Chápete?
Ne? Něky tak jako když člověk objeví
hvězdné nebe.

— — To Viale jste mi mohl poslat –
A myslíte, že si zasloužím, abyste
to neposílal proto, kdo by si co myslel
a viděl v tom chytráctví? To si nezasloužím,
to je hřích. Ja nejsem nikdo, s ničím
vnějším nesrovnávám. Což Vy necítíte
tu protivnost, kterou vůči Vašemu
umění mám? Vždyť Vaše Věčné světlo
je nutností jako Paestum. Dobře, dobře!
Jsem jenom Alice Masaryková

104) Lány, 1. XII. 1921
Veselí jo, že bo přišel – Bafo

105) Hrad 25. VV. 22

Napovídaje do Fredo v mají v Italji.

Obelisk je Váš. Otec o něm mluvil tak, že bysto vycítil, že cítí on s Vámi a rozumí. Vašemu usilování.

106) 7. V. 22

Pozdrav v nejbližší rozpoloženjí

107) 27 IX. 1921. Přiložena ujeme fotografij

Sklanjeno je, da bo Fred služil samo za sedež prezidenta republiki

Je som tam (na Slovaštem) vyrástla a verím, že slovenská duša oslobodí česká od materialismu.

Při higienskem delu na vasi se je zdi, da bi se dala katera izmed slovaštih vasi predbiti po Tlednikovem načrtu

108) Praha-Hrad 10 VII 1924

Mám velikou, moc velikou radost, že v podstatě najdete zdravé, prosté poměry. Není také problémů vyjímajíc problemů architektury pramáti umění.

A tak vítajíc Vás s radostí a úctou, obracím se do říše Věčné a Krásné.

Mistře, byť!

Opomba k stranju posamezních del.

Předlogi za prezidenta –

Věcně je Váš regulační projekt správný. a je možno profracovat Chrání Hrada vzdvihuje. Tade parlament. Předy měsíci jsem dala minist. předsedovi svouškiem, Vaše věc znamenitě upevnila. Otec, Švehla, Beneschápou.

Je nutno být jasným a spravedlivým. To jest program národa:

Demokratie – parlament – pod Hradem a Vítem – Vrale z města k Hradu a Vítu

Fysik Procházka chce pretnout rozumně staré město – upozorňuje, nestane-li se to teď že příští generace nebude cítit s domy a devastuje vše. Je třeba obětovat něco a zachránit vše. Zahrady jsou krásny, milý problém.

Propyleje ušlechtilý. Ach, jak krásné je přistupovat k Bohu a Kráse.

Věc se je navidusil za kujižnice na výtvorem zemljišču. Studiša průmysl, gre tudi za gladališče, šancem vojaško pokopališče.

Mistře, jak bohatý jste svým posláním a možnosti, jež stávají se Boží cestou nutnosti – kéž jsou Bohu k radosti.

Psala jsem Vám před lety o krypstě – již jsem viděla ve snu. Mistře – takové jsou románské místnosti – ale musí tam být slunce, jas. to bude pak třpyt kříže vlastní. Přemýšlejte o tom.

109) Praha, 26 VIII 1921

Mnoho jsem o Vás a Vašem umění myslela v Italii, pokračujíc ve včerejším hovoru, pokračuji v těch volných myšlénkách, které se zozlehlého moře pod modrým nebem zdály se mi prosté a pravdivé.

Linie jejich vymyká se časnosti a tak i tyto řádky vymykají se konvenci.

V Umění jste absolutní. V poměru k světu ještě ne. Proto pochybujete o své síle.

Mně je tvůrčí stavitelská nutnost u nás jasná. Jasná tak, jako žíznivému poutníku fata morgana, Smetanovi velkost srdcem probuzeného národa v Libušině proroctví. Mně je také jasno a jsem si jistá, že jiný než Vy na to nestačí. Jak sezdálená budoucnost vytvoří – ví Bůh. Ale absolutní akkord v době triumfu, akkord uklidňující protože klidný a hluboký – a na druhé straně melodii směřující dále přes oslepující úspěch války – to jiný nesvede. Není to Vaše zásluha. Možno-li mluvit o zásluze – pak ji má Vaše matka.

Vy máte proporci. Barvz Vám jest jen výrazem, jakýmsi odleskem hlubší pravdy. Máte lásku k lidem. V tom, že jste bázlivý je nedorozumnění. V umění absolutní slovanskou měkkou svou duší se ohlížíte po těch, které máte jen vest; bolí Vás, když Vám

spíjají za tvrdou cestu, kterou je vedete do domovů jejich duší. – Je jednou z těch historických pravidelností, které mají velmi dlouhou a komplikovanou vlnu, že při slovanské natuře – z rozumím tomu, v čem nedorozumění ní třiny nás Slovanů vězí.

Nuž doma anglosaský bratr a sestra odsuzovali „Slované". Čas vše vyrovnal já jsem pochopila je a oni mě. Máme se rádi. Ale trpěla jsem strašně tím, že jsem nedověla bránit něžnou nekompromisnost proti praktice, kému jakémusi silnému světu. Tou školou jsem pochopila, že my Slované musíme mít vůči světu svou zvláštní pevnost, svou zvláštní vyhraněnost – vyhraněnost volných mužských vln, které se dmou volně s šumem hrnou se na břeh – ale nikdy nejsou nestvárné. To je ukázněnost demokratie.

My Slované můžeme se bránit nárazům praktické hmoty jen tehdy, jsme-li mimo ni; – oblasti kde ji není není se třeba bránit – není tam, – kde jest – hyneme –

Projevost za svou víma duši Vy nemůžete, ale Vy musíte být alou svou bytostí mimo vřavu. – Musíte domyslet.

V tom co píši jsem si úplně jista. Vaše síla jest v elementarné koncepci, která nijak nezničila dětsky měkkou Vaši slovanskou duši. V tom, že jste byl zasažen lozy latinskou kulturou a ušel nezdravému němectví.

Moje slova nejsou než oblaka, jež směřují, směřují, směřují – znate ty pruhy na nebi, které nese touha, kam – kdož to ví, ale volně plují vesmírem, zemí milujíce.

Není třeba abyste odpovídal. Není co.

Neposlouchejte naši uměleckou obec! Ubozí nedošli cíle, nemají ho. Měřte se jen hvězdami.

Nebuďte malý v ničím. Kde, kdy a jak se projeví Vaše umění je jedno, dá formu nám Slovanům, kteří ji potřebujeme.

Znáte Leonardův Sonnet? Tak je to. Myslím jedivný. Vasariho má.

Neomlouvám se. Nevysvětluji. Píši Vám, poněvadž ve Vás mám naprostou víru a mám Vás ráda.

AGM

110) Nedělní ráno 11.IX.1927

Vážený, dobrý mistře, v příštích dnech, týdnech mějte v srdci slova žalmistrovy:

„Ten kdož v skrýši najvyššího přebývá, v stínu všemohoucího odpočívati bude..."

111) Lány 11.V.1922

Oči oglasem glede kopalnice, romanskega gidu, kupole, monolita –

Lublaň – medicina – poskusím se. A snad dá pan bůh štěstí. Pozdravujte Kamského.

112) 22.VIII.1922

Přiloga list s nemškega prevoda Augustinovih Confessiona (8. poglavje)

Výstřižek z Confessionas do Augustina Vám povíme o Vaší práci soudím a vím, že tam je viditelná osa nového světa a života.

Sedelovala je z vsem vnemo z njim
Pravzela sem se in se zenačevala z Bogom.
Pri pogledu na moje je spoznala svoj cilj
Kdeči križ odprla je srce Ljubezni.

Pracovala jsem pro Vaše umění a to proto že je vedoucí hvězdou mému lidu, kterému patřím. Došla jsem jasnosti, vím kde jsem nevěděla..

Na Gradu mi vse v radu, tako čuti.

Spomin na Capri –

Prosím do pride na reggovor z očetom glede svojih načrtov.

Kar tiče stanovanje želi z njim direktno sedelovati brez stranskih vplivov.

Já jsem se uvědoměla z vrávy vzdálila; ale vidím, kdo může nápravu zjednat: otec – Beneš

Až dosud s plným vědomím jsem pila jed, kterého jsem chtěla ušetřit otce a Vás. Uznáte-li moji dva, vycítíte-li sílu mého tichého odhodlání, budu velmi šťastná. Přeji Vám vše nejlepší osobně i v práci a nespouštějte nás Čechy, nemáte práva k tomu k vůli Jugoslavii. Věrná Viale

113) 31. srpna 1924
Pošilja mne 37. psalm

Nadaljevanje

Korespondence z Andrejem

179) Nedelja, brez datuma
Pošilja mu knjiga

Zacherlu sem povedal vso to Tvojo kritiko. Pridi da naj dene. Uhla pod Rjinec. Včeraj je bilo to. Bral je bil poprej nam naprej: Parabelu von Jörgensen. Njegov sin, kateri maturira v Kalksburgu, mu je knjigo dal. Drobna knjižica polna krasne poezije in redovna kot krah. Enkrat Ti jo pošljem. Uporabil jo boš dobro lahko za pridige.

„Tolikto študira, požira, misli, prebavlja človek, rekel je, baše v bisago, že zvija iščeč in ogibajoč se resnice, pa pride drobnih par vrstic pred nos — in v njih vsa veličastna resnica, jasnobela. Kot dan v kratki priprosti formuli. — Tako torej v kratkem rečeno je govorit.

Lažje je priti kameli skoz nho šivanke kakor bogatinu v nebesa resnice. Za gotov je to, Andrej. Pa revščina ima isto za zaprekor. Ta mislim, da je pri tej več božjega usmiljenja kot pri onej. Berača, kateri prosi, minam za revežа, revežі so mi drugi.

Piši mi, kadar ti srce veli — —

Ne boj se. Na eno stran sem previdnik, vem da ne gre soditi — na drugo premajhen, vem da ne smem. Živim mnogokrat v javesti odvisnosti od nebes. Moreliti več kakor smem — pa Bog kateri je vtaknil to nemirno in občutljivo srce v mé, bo me sodil po njegovi previdnosti ali kako naj rečem. Zato se ne sramujem — danes sem molčeč — jutri zgovoren — živim kakor avetlica, enkrat kviško drhteč, z rosno kapljico v jutranji zarji, enkrat trepetajoč v divjem vihanju. Vi prav vsem tako, vem — pa Bog se usmili.

180) Mateš Dunaj, 9. sept. 1893

Pritožuje se, da mu nobeden nič ne peše

Opravka imam toliko da bodem težko mogel Andreju skizzo do obljubljenega obroka napraviti

181) 10. XII. 1914 Praga

Prenehal sem letos do FOK jemati Reichspost. Spoznal sem, da je vse, kar je žurnalist, prav zaprav hudič — al je oblečen tako al' tako.

Zabavlja čez dnevno časopisje.

Nekaj druzega so revije. Žurnalist vsakdanji mora pisati (no jaz ga ne silim) v momentu. Revijist more pisati po premislekem in studijah. Čas "to bil lahko drugačen kakor je. Pa" tudi tacega, kakršen je se nimamo sramovati. Odpu~~[illegible]~~rovati pa temu kar je krivično in vrelovpijoče — to je vsakterega dolžnost. Jaz sem to storil kakor sem vedel in znal. Da je „Čas" manifest ponatisnil nemško je ostuda (mogoče povečana se s komoditeto, ker je imel privočno z uredniki kakršen dunajski Serbenschütte list. O drugem v njem na bom govoril ker je to grozno dejstvo.

O Madsebojnih zadevah.

Oltar v Döblingu je bil 24. 11. posvečen. Nisem ga sicer še videl, vendar mislim da ta fakt ni nikomur v sramoto. Vendar nikdo ni poročil nazaj; vzeli smo na znanje. Resnično sicer druzega nisem pričakoval, prirodano ne. Da s kolikimi niste imeli

veselja – to nič ne dé, ker kaj tacega nisem pričakoval, vendar tudi o tek do danes nimam še poročila – jeli eden od njih Karlov si rekel, že posvečen ali ne. Tako so take malenkosti znamenje – Karlo je moter brat na severu za vse doma. In ta bratu potrebuje tudi pomoči in opore in povzbudo duha etc. – No ker ~~ga~~ sega ni, se ne prekljam zato. Človek si pomaga po možnosti v tem ničeve vetu. Povem ~~tudi~~ in govorim tudi po možnosti od Kristovičeva brez zamere žaliti, pač pa sem in tjer z namenom popraviti in poravnati krivo rast. Ne vse slabo samo pri Slovanih videti, Nemcem in drugim pa quasi vse pardonirati.

182) Brez datuma.

In der Architektur – man mag beliebiges annehmen lässt sich nichts ohne Schwierigkeiten zu besiegen vollenden. Meist bleibt die Sache 999mal hinter dem Ideal. Das thut aber nichts.

Die Bewegung ist das Leben. Merke Dir, man muss das Program aufstellen.

Gre za misel nek star prostor prenoditi v Kapelo. Warum nicht auf etwas neues idealeres denken – und dort nur mit Palliativen arbeiten. Auf eine Kapelle wie etwa die Maurerskapelle in Beuron? St. Barbarakapelle z. B. in Idria, würde ganz gut klingen. Ein Stückerl Grund kaufen an prächtiger Felsenstelle – die Wand abarbeiten etc etc. Schlingpflanzen ansetzen. Alle anordnen kurz etwas grosses in Idé – lebhaftes – lebenswertes beginnen? Mit dem Essen kommt der Appetit. Du solltest überall Deinen Namen hinterlassen nicht in einem Antipendium, da ist schade ums Geld, nein, in etwas vortrefflichem – um dasselbe Geld. – Pater Verkade schreibt mir: „Freund wir haben Talent, wir müssen damit etwas beginnen – spucken wir in die Hände: aber frisst!" –

183) Brez datuma

Sinoči sem končal Platonovo Apologijo Kritona. Kjako klasiki pišejo – vse je gladko –

jasno in res veličastno punctiniško. Neustavlja se v malenkostah, pa vendar zgleda z mikroskopom ljudem v duši. Nemci se pa z vso silo silijo v nasprotnost – kako čudno vsi je to vendar.

184) Četrtek 19. I. 1911.

Pošiljajmu brošuro Lenza. Prebral sem jo. Postulat: Einfachkeit jej manjka. Lenz je Nemec, iz kože ne more nikdo. Podčrtal sem nekatere stvari z namenom, da ti to poljanu prestavi to, kar je podčrtano – ne veži nič – temveč, naj se tiska v feljetonu rečimo „Slovenca", kakor pride zaporeč – Kritica pod Kritico. To bodo brali hlastno naši ljudje in marsikedo bo premišljeval. Tako ti priporočim – Zvezanih ne marajo ljudje teh stvarij – tu so bliski – niž druzega. Namesto obligatnega naslova bi postavil kot glava z malimi črkami tiskano takoj prvi stavek:

Bil sem skoz in skoz „občutnik" vendar nisem videl soluca – luči punctuosta. Ročnost – delo sta mi hiba premalo hrepenel sem „zvedeti od punctuosta vse".

Če ti moj predlog ugaja postem te prosim, nikar ne prideraj tudi najmanjše stvari – stavki aforistični bodo ganili naše ljudi kakoi bolehni ij velikih mest doma žive. Ne prideraj ne tudi mojega imena – –

Franz Konopištski je sodil: mešanica vom Kennstempel + Russischem Bad + Pferdestall resp. Heumagazin". To je moja cerkev. Sedaj bežje od mene vsi kakor pred kugo, samo Unterhofer mi je zvest. Imamo kontrakt z betonoto firmo – fre za to kedo bo stroške plačal, če prepreči nadvoju. Izvršitev mojega plana. Splok se mi Grenka prede na vse strani. Pa vse to nične stori. Pisal sem Svobodi temu malefiku: Dragi gospod čez 40 let bova tako mirno mirno eden zraven drugga trohnela – in že kavsk ne bo slišati tožiti.

185) Brez datuma

Da wollte ich Dir vor Ostern schon schreiben dass Du Deinen Knaben eine ganz besondere Hochachtung des Festens ans Herz legen sollst. Du thust damit nicht nur ihrem Körper gutes, vielmehr dem Künstler im Menschen: wie fühlt der gereinigte leichte Körper

die Unendlichkeit der Osterluft, der Glocken, des Frühjahrs. Freilich werden diese dann manchmal so trübsinnig und rebellisch werden wie wir Plečnike – aber das ist keine Schade – Und noch eines – ich danke es ist so halb und halb ausgeprobt: wenn schwere Stunden da sind und Versuchungen, dann muss das Beten wohl helfen – aber immer hilft das nicht – weil das Bewusstsein schwindet – da hilft bei Zeiten weit über Durst das Wassertrinken, frisches Wasser! Auch Limoniensaft ist gut

186) Brez datuma.

Včeraj je umrl Ebenhoch – prijatelj Jacherlov. Predvčeranjim nekej Franz v. Liebig, kateremu sem naredil pred dost leti – predno se je oženil – meblje, na pljučnici – star 42 let – Priporoča hojo mesto Tporta.

Skor sem bil na skok postati kgl. preussischen Akademieprofessor – rekel sem, das wäre eine Treulosigkeit nach einem Jahr alles zu verlassen.

Se motiš, če misliš da so

Dunajčani boljši Karkov Kranjci. Nekateri na en miljon dva – to ja. Le ena je – vidiš, jaz moram fabricirati altarje po 500 – 1000 – 1500 kron eden, doma pa naredo Karkov Trpečeš bolj ofernokar po navadi stoji 10.000 gld. Zato tam ni umetniško, ker denar moti, moje ni umetniško ker me revščina moti – in nomine Domini –

187) Brez datuma ~~[illegible]~~ Pripravlja se v Prago. Menda se pravkar seli. Seloj nesem precej dela – v najprvi meri – moje Anker-Bomo videli, kako bo šlo z benedictinci v Pragi.

188) Brez datuma

Barbarka navodila

189) Dopisnice brez datuma na žiga slabo vidno 11. I. 09 (?)

Risba stare hiše blizu poste v Logaten.

190) Brez datuma

Svet kako opazi svojo sobo da bo toplejša

Na Tasatu sem juz svoj čas lancival misel, da bo se mogla anker od spredaj povečati, ni sem tudi imel načrte za to na Dunaju. Odpadel sem od te misli ker se ne da nič estetičnega narediti z vzorom na Kloštar.

na prostor pred arkvijo. Ilv. also vom Gesamt
baubild aus. Mogoče da bo drugi lehčí utolažil
svojo vest – ker skoraj gotovo cvete pri tem
to da bo trebu velik novi trakt kloštra
novo zidati – Bolé ja – zato se je šlo –
Krošnjari je pa estetični bog hrvaški, kakor
Hlis pri nas in drugi drugje – theoretikar.

191) Žig. 18 XI. 1910 (?)
Upam da z Prago ne bo nič po pismu katerega
istočasno s tem pošljem – Tako, če Bog da,
ostanem prost, in tako bo zame najbolj prav.

192) Brez datuma. Priložena risba
kaliha ima podpis Plečnik 1913
Noga je narejena in ima napis: Salve crux
pretiosa – Andreas famulus Christi MCMXIII
Na nogi je 7 rubinov – plačano
Stablo je trobentasto. Nodus je kristal (plačan)
Čaj kristal je opeljan prstan s 3 kamni
(1 rubin, 2 ametista)
Forma krupa je tako fina, da bi bila vredna
da se izvrši v glatu

193) Brez datuma, zdi se okoli novega leta 1900
z bratom Janezom sta skup.
Bil je na sprehodu v Hietzingu in Sp. Vičn.
Dobil paket od Kotěre slučajno na rojstničan
s češkim vezeninami in fotografijo spomenika
Husa. Za zjokati ni je bilo – pred sabo toliko
ljubezni, v meni toliko groze.
Rad bi Ti bil pisal, da sta bila dva iz Varšove
pri meni – katera hočeta na vsak način, da se
tje preselim – O tej stvari Ti bode moreliti
Andrej pisal – stvar je obširna in brez konca –
jaz gotovo ne pojdem tje zato ker mi je V.
prezidovska
Sedaj imam pod roko skizzo za altar
mauzoleja Markgraf-Pallavicinija – to je –
Podob. Weirich v Rimu ima nalogo Kristusa
iz marmorja narediti – pod katerim naj je
mensa – Naloga ne zahteva fantazije pač pa
finesa in mere – zato ker naj samo Kristus
govori, to je pač težko – verjami mi
Drugo delo je monument za nekega
fabrikanta – kateri naj bo postavljen
v dvorišče fabrike – nekje na Češkem.
Oboje je še v embrionalu.

Skizze za dekoracijo, o kateri sem ti govoril se mi je posrečila – če bo tako izpeljano, o čemer pa dvomim – tudi že zato ne ker bo policija opomnila zaradi ognja – ne more veliko faliti.

Sinoči sem pinel priliko poznavati podobarja Cancianija, on ima „Ruf", po nekem Dante-monumentu, doma je če se ne motim v sosestvu Fabijanija, pa se dela za ultra Italijani. Jaz mimam nič zopet to – Danteja on ni bral – brez nazorov njegovih – se lotijo taki malički takih del. Kar je naredil že tisto ni njegovo. Dan na dan spoznavam ljudi, in dan na dan se poterjuje v meni zavest – vera je vse – brez nje je vse tako neizrečeno „Raçelos" – brez kervi so ti hudiči.

194) Brez datuma –

Pošiljajmu pri odlitek svečnika po njegovem načrtu in korekturi modela, ki ga je vlita Livarna Krupp na Dunaju.

Pošilja mu batik z Jabe

Opisuje tehniko.

Pri Svobodi nisem bil. Naj leži stvar doma in naj gine življenje moje od dne do dne, brez vrednosti je, – fertig

195) Brez datuma

	Kron
Ta teden je plesal denar: Tebi sem poslal pondeljek	400
sestri pondeljek	50
Star dolg plačal	50
v sredo plačal zaobljubljeno nagrado	50
v četrtek sem človeku brez dela pa z familijo dal	10
sestri še enkrat poslal	10
danes soboto Tebi poslal	200

Poslal sem hitro – že zavad tega ker mimam rad, da leži denar pri meni. Če se kaj pripeti, ga imate Vi – Ti si moj universalerbe – in vem da bo Andrej vse prav stout To da veš. Siker Bog varuj pred slehernu nesrečo – in nepredino(!) smoljo – Državi pa ni treba našega drobižja –

Sinoči sem bil predstavljen P. Abel-mu potlej sem gravem njega – ostaniji sedel. Čuden mož – polu ognja in humorja – mej tem ko v njegovem telesu bolezen

zuje, kakov sem zvedel poznaje. V lice pa ~~je~~ vidi zdrav. Das ist ein echter Freimaurer, toreador.

196) Brez datuma.

Janez je zbadljiv. Skrbi ga ganj.

197) Brez datuma.

Skrbi ga Janez. Prav bi bilo, če bi šel za en čas domov.

198) Brez datuma

30 let sem star – še 30 jih gotovo ne bodem več. Jaz sem se nekoliko pečal z konkurenco za cerkev – gre se za eno cerkev in allgemeinen. Kar Svoboda piše je prav za prav ein Heimschuh, pri delu oziraš se vedno naraj in njega neumen program. Zdi se mi, da bi bilo najvažneje, če bi ob začetku, to je v prvi konkurenci bil popolnoma neodvisen. Thema – isto tako v drugi – v tretjiči četerti in peti pa odvisen. V teh pa res odvisen od prostora. Ali zakaj če hočejo historično naslombe – potem je konkurenca tako kot je ilugoričen, či pa hočejo

uporabljanje novega časa – treba je časa, spoznanja, vzbuditev „eifra" na polju, v Avstriji vsaj popolnoma neobdelanem.

Pojutrišnjem je 1. febr. i.e. Kasso öffnen. Ena suma denarja je zvan hiše – nichtsfrühst sich – wie verkeilt ist alles, zraven tega pritiska na levo in desno dolg. Nicht unreele Schulden aber – das tagtägliche ist auch drückend.

199) Brez datuma

Hiša v Hietzingu napreduje. Vesel je nisem in je nikdar ne bom. Velika umetnost je si toliko časa vzeti – da se ima čas. Velika umetnost bi pa ~~tudi~~ bila, ko bi jaz mogel ingnal mela bolje porazdeliti delo in čas.

Najnovejše je da sem: 1. Ausschussmitglied Secessije, 2. da kaže – da morebiti stopim v zvezo (kolikor toliko) z univ. prof. in Hofcaplanom Dr. Svoboda. – Prvi dunajski expert v umetniških zadevah cerkvenih. Stvar je seveda še v povojih.

Poslnega dela – večjega dela nimam. Kar pa imam mi da dovolj dela. Morebiti

So to vse priprave – exercicije – morebiti vse
čaka že delo – Bog daj – če tako pride, ti ste
moči, katerej se reče: koncentracija. Tako ab
človek vse v sovraznerje opravi kar ga je
– in rodi. Tako časi so grozni, pa tudi naj-
slajši, pa težko doseženi. Ni je lepšega na
svetu – kot v noč – v delu zatopljen duh, kateri
se loči z trepetom ni tega, da gre v postelj,
katerega zbudi v jutro ljubezen – trepet – po delu.
To je nekaj božjega. Nekaj brezkončnega
V secessiji je nazstavljen Klingerjev
Beethove –
Proti poltenosti, ki se topiri mad secessijo-
nisti. Janez je označil te ljudi s svinjami –
Meni se res nezdi mogoče – umetnost je vendar
kaj drugega kot svinjarija. Koliko ~~Led~~
~~[illegible]~~ nagih teles sem pač že videl – koliko
„Led" že – subtilno je bila povedana
historija – pa lepota je bila tu! Gotovo.
Res nisem sovražnik ne osel, da ne bi
rekel: naj je svet – svinjarije, ne te ni
treba.

Kako vidim – tembolj ko v slabem sem močem
postajam, tembolj cenim vero.
Prebira in cenim Augustina
200) Brez dubima
Janez gre v soldate
Moje delo se ravna po mojem znanju. Zato-
bolj topim ko drugi – ker moram vse mučno empirično
storiti. Tudi to seve ptrudi ker zvečine se gre za
porod – porod je pa vsak čzek kakov
pravijo – kaj reče. Manjka mi res, večje delo,
katero bi me do cela oklenilo, pa k temu
dobrovoljno pomoč (vrlo), da ne bi preveč
samevol – tudi bi moral biti „Banter"
Človek kateri bi z mojo človečnostjo znal biti
usmiljen – kateri bi imel zaupanje v mé
Pa čas – Ta je pri meni močen faktor.
Drugače sem modern človek – v času sem
stare korenine. Vidim namreč in okušam,
ker se da ravno samo empirično vse
dobro narediti je zato treba potopljenja –
ena misel rodi drugo in ena črta spodrivo
drugo. Man muss so lange als möglich
alles verfeinern suchen.

Weidmanova hiša leže in leže – Bog vé
kakšna bode ta afaira. Jaz sem včasi želo
nemirem in vendar me je vse življenje
moje že tako izmencalo, da tudi ta nemir
radovoljno pretrpim ali pa z nemirom
umorim. Škoda le da je morala strav prehitro
v meso in kri – komaj sem si sistem in
idejo ustvaril, takoj je bilo vse v delu –
čakati niso hoteli, da bi jaz izpilil, predelal
vse – Tako delo ne bo stvarniku ore
slave pelo kot naj bi jo – po moči
katera je v meni. Kaj seče. Morebiti da
splohi slabo. Kdo ve. Par stvarij se ravno
sedaj postavlja v notranjščini ravno
tam. Te res niso slabe – šimpel v
limijah, krepke v konceptu in vendar
dragocene. Tudi upam na prevec naspak contra
pamet v njih.

Drugga dela nič. Sedaj grem res res
na kapelico. Bil bi jo že naredil – pa je
treba nove korajže, da izmečem vse, kar
se mi gdi neumno.

201) Brez datuma

Spor okrog nekega gidu okoli cerkve. Kje?
Na Dunaju mu grozijo stožbo za 600 kr
za dekoracijo Architektenbala 1901.
Posamentnja še ni plačana. Fabiani misli, da
bo on z frechoto ljudi odpravil – pa se moti.
Naj se obrnejo na predsednika.

202) Vprašalna pola za Deutsches
Künstler- und Schriftsteller-Lexikon für
österr.-ungar. Monarchie, za frekljivi odgovori
Allgem. Fragen:
Vor und Zunamen: Geht nicht an der was an
Pseudonym: Andrejev
Wohnort u. Gasse: fahr'ab.
Atelier etc ditto
Geburtsort, = fahr, = Tag: ist meine Sache
Kunstberuf: nichts gutes
Stellung: frei wie ein Vogel
Studiengang: wie alle Menschen – beim
a angefangen – Z wird man sagen weil
ich nicht dieses selbst sagen werde
inzwischen alles ujé.

Mitarbeiterschaft: Na ken Kerl was geht dein Dich das an
Lehrthätigkeit: Predige mir u. anderen, hilft aber nichts.
Instrument: Weis mein Bruder spielt höre ich zu, höre auch anderen zu und halte viele für Esel.
Orden: O –
Auszeichnungen: Pfüat enk Gott
Prämiirungen: Servas –
Titel: Confusionsrat – Oberbaurat, Genie, Tepp – einer der ersten –
Enttäuscht – nicht schön aber g'scheit –
Sonderling – Tepp –
Pfüat enk Gott zu dum.
Mozart componirte – und es scheint als ob ihn jemand, vielleicht die Constanze mit der Nähnadel durch den Sitz sekirte desentwegen – fahr' mir nach Nussdorf naus.
Wie viel Juden stehen am Stefansturm?
Weiss ich – u.s.w. biographisches wäre viel zu erzählen – ich will aber nicht lästig fallen – bin a Christ und gehe schlafen lieber.
Gegenwärtiger Wirkungskreis: Wien überhaupt
Erster Auftreten: gleich nach der Geburt – an weh!
Podpisan je Herm. Cl. Kosel
pripis: auf Deutsch Hermann C. Bock
also dürfte aller Wahrscheinlichkeit ein „Böhm" sein –

203) Borg datume Okrog Bingösti
Das v jutro vipostal sem zupa. Trčku eno gumo planov za kapelico, katera pa prav za prav ni vei kapelicer – tem vei kaj vem kaj.
Če si kaj fantu reiš enkrat (Leck m A –)
pa greš v Šmartin poglidat in znajdeš za moj porod novo jine. Tade kapelice ni na Kranjskem ne Koroškem ne Štajerskem – to je moja špecijalitta. Trabneo imperialen. Nichts einfacheres – doch kühn wie ein Toreador – ja za to tud' ti ze veš – Morehti jo narede – morehti bodo spet sanjali – Korner križa je malo menj kot 10 m – od tel. visorko ihl.

Največ šjas je pa: broskal sem med
sklizami pa zadenem na takole veliko (od lan)

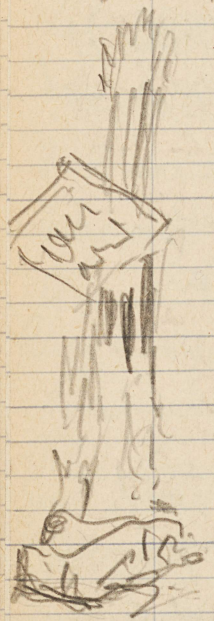

ergo gram – stante pede pa
naredim – zdelo se mi je vedno bolj
prav – vsak gnebel sem pre-
studiral in overgel. Če to ni
prav – ne morem več.
Also ne bodi otročji te pojdi
kmal' v Šmartin in spovoči mi
v farbah

Moja hiša v Hietzing je Missgeburt
Vsak pravi ausgezeichnet aber etwas –
Osli ne vedo – da nisem bil sem gospod –
jaz ne terpim gospodov graven mene
Tu se grepe za denar – zahl' Crovot.
Gotovo pošljem Ti fotografijo kadar bode
vse dokončano – Kmalu dobiš še
druge od pretečenega leta. Jaz hočem
da imaš Ti kolekcijo gvečine mojih del.
ter da so Ti ti gochi tisi v očeh
Kerl hast Recht – wenn du recht

hast, ich aber der arme Teufel hatte gerne du
beliebest auf der Welt in der Stadt und arbeitest
so gut es geht. Die Zähne hindern Dich nicht
daran – man muss einmal mit sich abrahnen
und nicht lamentieren. Du bist fest mein
lieb. Vater – nicht nur meiner auch der
anderen – kannst Dich einsperren – kannst
gehen zu den Franziskanern spazieren, zu
den Jesuiten, dieses und jenes thun.
der Mensch muss a Freud haben
wen der Mensch ka Freud net hätt –
na – dann hätt er halt ka Freud
Prosim Te pomiri duh Tvoj in krvi Tvojo
bodi močen, trpé, pa privoči si veritelki se
gove veselje – –

204) Brez datuma
Tvojim sodbam, dragi moj Andrej, se res
čudim – Kritika sama – prav nič ne pomena
nima za umetnika, Ta ga je zmožna
samo motiti. Kritika je – če je prava –
druzega pomena. Mizne stvarne opazke
pa katere gredo od pameti in se ti čejo

žiutjanja, postav ili storijo vedno dobro.
Vem da je to v kritiki dobri zapopadeno.
Ta kakor vse in v vsim današnji hreperimo
po brzem obilnem kruhu – tako tudi pisači
– grešijo 1. v tem ker stvar za katero
zadostuje par besed oblečejo v harlekina –
2. ker so podkupljivi in polni brezomisel v
nih tendenz. Zato je dobro če se človek
ogne pisačkov – in sam misli na gnoju
pisačev.

Gospodar hotel je mieti „lesen"
plafond. Da se ognem laži – montirati
na zidan strop les, za katerem se zaredi
dvojat, sem marktiral samo strop – Stvar ti
pa na brezskim fotogr. ne more biti jasna.
Vse je zelo pocini – tiste rinke naj so v gobcih
zverij – te so samo brezane – draži –
takih stvarij je lažko se izognitti.
Ljudje so še osli ter zahtevajo senzacije.
Tudi so zapuljave slabe, ker so brezmeljno
po ceni askordirane. Isto je pri ograji na
balkonu. Naviglie detailu je stvar prešibka –

Zelogje je uporabljeno kakor se dili po numeraciji
– po tipu ali profilu fabrike. To so veliske
težave – moderna dost – Tiste „rinke" so pa tu samo
– cena forma – Človek pride v vsaki stvari samo
do gotove meje, potlej se mu v glavi zvrti – amen.
Vidiš: rečimo gavter je zama – sumarum
come il faut – zaključek bi pa rad imel –
ergo – vidiš rinke se zaverti – Stakne, pa je
masa tu. Drug zaključek bi bil 5 Kral 10 Kral
Dražji vsaj zato ker špicastega tam, kjer
človek z roko manipulira ne morem uporabiti
Ergo ostane samo še kugla – ta najbolja
pa mi najberže – takrat mi v glavo padla.
Ne zameri mi tega, Andrej.

Ko bi tiznal, kako znajo ljudje uvirati
vse dobro v človeku – z svojimi oslarijami.
Kako ne znajo ne ceniti ne vzdigniti ne
pospešiti moči človekove v njih lastu
korist ali čast v veselje ljudstva.
Niž – tu stojim z praznimi rokami –
in obžalujem sebe in druge. Sam – sam –
sam med mojimi ljudi, mej množico znancev.
Zato grem rad v mesto, stare kote

poščam, stara palače Lichtensteinov, Kinski-
jev itd. ter užvam žiljenje davno mitrih
— kaka moč, kakšna plastika, kako je vse
bujno polno in vse tako odmerjeno, zato se
ogibljem razvalinaste moderne — tulil sem
— sdaj ne tulim več — tebe iščem, tam
kjer se najdem — kakor pajk trepeni
pripeti se nitko na tradicijo in iz nje,
od nje naprej splesti si lastno mrežo
komu naj povem to ko Teb — Pred šabo vidimo
praznoto in vendar tako besmino v njo —
Grozno — Niž miru, niž vzvišenosti, niž dela,
samo fraze, fraze, besede kujemo, težke
starke komplicirane, pa niž obroča, da jih
stisnemo — kako naj zavré ta sok —
Ah, že na klet ne mislimo, v katerej naj
bi se našel čas.

Za par besed z jezika gladkega, za par
z roke ob rami, za par okroglih
bolarjev prodajamo pamet — kakor —
Ne čuti se poklicanega da bi prišel
podlistka. On je aforističen —

Rota braba: Ti — bodi energičen v čiljni: pridigi.
Kako mi manjka té. Spominjam se rad, kako
sem se učil v teb, vsaj veš kako sem rad sanjal
začasi v prismih mojih: pridigar je govoril,
jaz sem uhajal njemu naprej nazaj, vse se je
vstelo, iz kake lučke so se žarki zasledovali
po oborkil in formah — glave sem studiral
ostre, trudne, mehke — sanjal — trepetal,
tulil, dirjal sem na malem konec Slaka
— čez zlati čas maladosti moje, kje si —
zgrešil sem sled Tvojo, izabil si ti mene
ali jaz Tebe — povej mi, moj zlati čas povej
zato govori Andrej, govori, od spod na gor,
od gor na dol, vse vse objemi zeno besed
ij — srca — Razgoni zvezano dušo
Tvojo in zakrij jo — Nebrojni trepene po njej
— pa ne vprašaj zato.

205) Brez datuma

Pšeragi moj Andrej! Moj Bog, zakričalo je
moje srce, vzignil sem trepalnice, oči moje so
pogledale v strop, z stropa v ogel, kjer se tá
stena sklene — to me je vsklelo — pogledal

sem v okno — in skoz tega videl sem nebo —
to bilo je brezkončno kot je duša naša —
Moja hiša — to je pročelje stare hiše, o
kateri veš ker sem ti pisal že — Obdelavajo
neusmiljeno delavci — Kfučavničar pri-
pravlja železje — podobar dela pobel(!)
ornamentalist rože in cvetje cvete —
mizar dela okna, vse se vrti in dela,
spočenja in skončuje — v sredi stojim
jaz, pozabljen sam svoj, in vendar sem
duša in v sredi — Se ti to ne zdi
čudno? Zamišljen, tomast, žalosten —
in vendar so moja dela tako lahko mišljena
živahna — veselo lirična. Bog ve kako je to —
Spet visi kos mene in mojega žuljenja na
plošči zidu. Zato sem djal danes
podobarju — wissen Sie — ich bin zu hause
und nicht zu hause — bin in Wien
nicht zu hause — ich will dennoch nicht
haben dass die Wiener sagen ein Lump
hats gemacht — Bog ve, včasi se mi
grosi oko — je li Bog to vidi in mu je li prav.
E, vsaj vem, da je moje oko toli

vredno kot vseh drugih.
Cenka sem sedaj kaulov pravimo: prevlekel
z tuštom. Zato ker je i moja izbrana da pride
v publikacijo, katero izda naučno ministerstvo.
O stvari sami ne morem in ničem govoriti,
dokler ni gotovejšega tu ali vsaj gotovošte. N. N.
Tagblatt piše in omenja i moje delo: geist-
reiche Beiträge d. I. P. Za „Grundriss" kolikor
je to možno, stojim prač dobro — program je bil tu
tega se mora prevsem respektirati. —
Dve anekdoti
206) Brez datuma.
Vel. Seden je. Detajliva Weidmana
— vse je v ozračju drugače — i v moji duši —
Zato ker sem resnično v delu sem srečen.
Spomin na Pirn.
Fremdenblatt piše o Karlu Medicu
rojenem na Dunaju, sinu nemškega kočevarja.
Je to i meseca dni sem nova zvezda —
slikar nekje na Nemtku.
207) Brez datuma. Veliki petek.
Jedel slabega karpa. Vošči prazniki.
Malar Jaschke me sreča — potlej —

pove da nese pod pazduho plastno – Copiral bo portrait – nach langer Zeit wieder ein Auftrag pravi. Revičina, da se Bogu usmili – Pri vsem tem pa sladke, brezskrbne, modre oči – otročje oči.

Malo naprej srečam v obnošenem Übergicherju pa s cilindrom Staob. Dietmista Theyerja iz Gradca. Jadnji tremutek – spoznal me je – jaz pa sem fičal naprej naprej kaj naj bi mu povedal le.

Od 10–12 sem bil pri Weidmannu Extra Consilium – šnopsati

208) Brez datuma

Vem in prepričan sem da bi glahko 2 krat toliko naredil kot naredim in bilo bi vsaj tako dobro kot to kar je.
In vendarče včasi pogledam malo natančneje – a grem samo to gledati kar je v delu v delavnicah, ne začudim kakšen kapital to reprezentira – in da je vsega veliker kopa – Čudno – Konečno je vse kot kapljica na zajni gamlji. Milo se mi stori, čutim da sem suženj – docela. Gasluživa

Wagner, pravijo tako se zagavija v moj projekt – ergo ne pogna niti toliko noblesse da bi se zadovoljil z ignoracijo. No – vsaj vem čez 100 let ne bodo ne po meni ne po tijem pretakali tolge Prahu bose.

44 projektov je, lahko si misliš, kakšni so – videl se nirem nobenega, če bodem pa videl – in se čudim – povem Ti od kriti. Eno vem – to mi je prav. Skizzo za sakramentni altar sem pridal – seveda sem jo prislonil v započetju, to je tudi naravno. To je chef d'oeuvre. Mein Gott freilich – man kommt fürs einmal" bis zur gewissen Höhe weiter nicht. Ker se Ti zanimaš, zato Ti povem toliko.

209) Brez datuma

Odgovarja mu na pripovočilo naj bi si poiskal stalno mesto. Pravi, da je to težko, kolikor kakor poselno na Dunaju ne nevgoče. Upa da ni mislil za kam drugam. Pametno je da nišel. Prago Ts bleiben also als erreichbar nur mehr die südslawischen Provinzen. Das ist aber nichts für mich. Pozsad drugod pa

se zahtevi državi izpět na tehniki. Za allendem
entdeckt Otto Wagner auch immer mehr
seine eigene germanische Seele. Je že na-
redit ležtake misli Križ. Für eine kurze
Zeit wird schon so auch gehen – dan kommt
vielleicht der Tod, wenn nicht fahre ich halt
nach Amerika – Stiefel putzen – vielleicht
werde ich das doch den Leuten recht machen
können. Die Natur hebt an zu leben,
ich hebe an zu sterben – das ist so komisch.

Kritik mu ne bo poslijal –

V torek je bila rešena konkurenca,
rezultat še ni objavljen. Sieger sind: Bauer,
Deininger, Gasche).

V Trstu potem danes obrok za konkurenco
pour N. Dom. Jaz nisem nič naredil –
damit ich Ruhe habe – und mich nicht
anfragen muss. Die Theaterarchitekten
Fellner + Hellmer sowie Herr Dr. R. T.
M. Fabiani werden es schon machen.

E. Franchetti v Kjutljane je
želel govoriti z njim, a se nista
sestala –

V Hietzingu vasproti Schönbrunne dela
zaminimo fasado. Zve za staro Nišo Dma skrbi,
ker je tvegano. Übrigens sollen 14 Kinderlen
naufkommen die werden's schon dermachen
nicht? Sonst bin ich fertig und ist nichts in
Aussicht. Stiere Zeit.

210) Prez datum
Vošcila

211) Prez datum Na žigu 11.4.1901

Danes v jutro sem bil na zidanju – Facada
na dvorišče se dokončuje – ali zgornji del
je že odkrit – tako da se za to partijo in pa
vhodno ni več treba bati – Nežna in
lahkotna je stvar da imam res veliko
veselje – kadar bo še vse belo – tako hočem
imeti, bo v celoti stvar vesela –
samo g'sims bo zelen, ker je kovinast
ter rastejo z njega – to je njega nosilci
se junjajo v cvet – Tako bo upajmo
kmalu konec tega prvega dela, dasi ravno
ga dič mnogo napak – bo vendar
delo, katero bo nova knjiga za naše
domačijo. Jaz vem da bo mnogim tu v
spodtiko in mnogim se bo zdelo tuje –

Kar pa na štoli nič — pri tem delu se začenja
nova partija v moji umetnosti — drugi del
življenja, kateremu se reče z vso ljubeznijo
resnico iskati. Ne čudi se če že tolikrat
prišem Tebi v tem, komu naj povem kar
mi serce zžiga. Vse okrog mene, vse v
meni gre v delo, vsa ne sreča — nevednosti,
vsa sreča gorkega čutja. Komaj čakam
na glavno facado — ki je na cesto, kjer je
mogoče popraviter. Dokr komt mir
imer vor als ob die Sache besser wird
durch eine andere Macht als mein
Wollen meine Voraussicht.

Villa v Malkem — to je moje delo
— na velik. soboto sem odposlal skizze
katere menda dopadajo, stvar seveda
nimam sam v roki temveč v družbi
z kolegom ki je baumeister, kar je
dobro, je imam kot umetnik tu popolno
lastnost zagotovljeno svetu nasproti.

Za Šinkovičevega Kristusa imam
ravno pod roko zgotovljen načert za
postament. Star ravenatsk kapitel

je motiv, katerega sem z vso ljubeznijo uporabil
divje in živo se razrašča čez terdo formo nekako
mahovje — mahovje katero sem o božiču doma
nabiral me je tako navdušilo — sedaj imam
pritiko to uporabiti, še ta teden najbrže začnemo
modelirati — potem bo, če bo — v peščenem izsekano
in patinirano. Kakor terdno upam bo stvar
intenzivno plastična in živa, in pri vsem tem
cerkvena — kot starokerščanski objekti — mogoče
da ni nikdo na Dunaju kateri bi bil v stanu
koncentrirati v tem z mano — in vendar
drage moje za koga delam to — kaj imam
od tolikega dela — denar? ne — ime — ne —
kolikim pomagam, kolikko jih „ofrišam"
dam nove misli — in jaz zgubevam kot
kafra — zaslaj — zato ker če morem naredim —
kadar imam naročilo — zvečine (pa se mi
pohabi) ter je slabše kakor od najprimitivnejšega
barabeta. Bog mili — ko bi jaz ne imel
za denar delati, kaj bi vse naredil. To me
tako mori, jaz sem preveč negotov v delu
— ich kann halt zu nichts kommen —
das ist ein Unglück, ein Unglück —

po čemu sem na svetu.

Opoldan danes je bil spet en architect iz Varšave tis, da bi se jaz z njem assoziral — seve, tako neumen risem da bom šel v ono prekl. čifutarijo

Z Bogom

212) Brez datum — Dunaj 5.4.1901 (žig) Veliki četrtek

— Jugend ima v Osternummer podobo: Kristus se sklone z križa — objame podobarja, kateri ga mej delom objame te se stiče na njegovo serce — zraven je prestavljena pesen Michelangela, kateri naj je tudi ono podobar na podobi —

Meni šla je pesem skoz in skoz — novi lep postal mi je ta velikan — v duhu so mi stopili pred oči: Pietà in preroki Sixtine — M. Angelo poje, kako je vso Gibezen vdel v umetnost (kot humanist), sedaj spozna da hodil je po nepravi poti, čuti da se bliža čas ko trebo umreti, trepeta, 2 krat bo umerl — zato vse hrepenenje concentrirno v Odrešenika — prestava že tako krasno pove to krasno misel. Kako

lep mora biti original z vsem čutom. To ne pišem kot da bi jaz mlad faut hotel s tem tartufirati — povem kar vem, kar vem — to je vem in poznam tega neznanskega moža, v katerega vsaki časti; v njega delih se vidi ta boj — ta ideja — ideja Boga ali kak — zato je on za vse estetike več ali manj uganka — uganka on le ni vernemu sercu —

Gebarth mu je nekaj izplačal. Dela pa zavij samo Massenartikel kar ni njegov element

Velikonočna razmoljanja. žig 13.3.1901

213) Wien, Lazaristeng., 30.I.07

Povem Ti da sem v največjih škripcih — delo sili z vso silo — pa sem brez pomoči — sam moram vse narediti, nimam kapitala da bi začasno pomoč vzel, mnogo stvarij neprijetnih sem zadnji čas prebil, kjer sem jaz dobro hotel se je popačilo — drugod so drugi nastavili polena, da sem paltudi jaz čutim da se staram — čedalje bolj. Gremko je vse — tem kraj ko postaja pot — tem manj perspektive — to so naravne reči. Tudi zame in za nami skoro stopajo mlajši — pa navzlic temu si zažvižgam marsikatero veselo — skerb za denar me tiši in ne vem kje kdaj kako —

pa nič ne stori — tako melanholično pa navglic
vsemu temu vendar ne pišem kot Ti —
Tisto mlajši ki za nami gredo, se bodo tako
uletel ko mi — naše delo pa če smo resni
vendar nič manje ni ko takrat ko je puhla
fantazija cvela — mi smo res da
odveli, sedaj pa koreninimo — basta.
Če si sami talenta z lenoto in drugim
ne zaveržemo, kdo more reši da navglic
vsem ~~[illegible]~~ klubovanju naše delane gredo
v vrednost, ki je večja ko ravno samo
za danes. Eno dobro delo na leto — to
naj mi Bog dovoli — mej sužanjstvom —
in še kaj let in zadovoljen bodem — in
naj bodo še tako negnatu —

Razmišljanje o očetu

214) Brez datuma Žig. 23.2.1901
Novo stanovanje v I. nadstr. Soba, Kabinet,
Kuhinja pod njima Obzu Weisenhaus
Währing, Verlängerte Lazaristengasse 30
3 Ivanovi skupa. Pohištvo si izposodi.
N nekega mizarja — železna postelj.

215) Brez datuma
Za Terčekovo delo sem si mnogo glavo
ubijal — sedaj imam res problem, samo izpeljata
za mi je — nameravam pa prestiti celo stvar
— to je: jaz se bom prestil toliko časa spominjati
ni jaz bom toliko časa obljubljal, da bodo šli h
komu drugemu. Jaz imam v pervič veliko
nezaupljivost v mene — v drugo pa človek
res ne vé kaj naj stori da bo doli ugajalo —
Ker, na vse zadnje vrag vzemi — hočem jaz
tudi imeti veselje kedaj nad dopadajanjem ljudej —
— Jaz sem sedaj pravi hlapčič — kot pes
smem drugim pete lizati ali pa za njimi iti.
Pa se ne sramuj za to mene — še kaj let
potem — čeboru živ in pa še krepek na
duši (če se preje ne mnori doli) bo drugače
— zaenkrat nimam nobene sreče, nobeno
delo ne vspé posebno in ljudem se nič ne
dopada — v kolikor sem sam nezaupljiv v
sé v toliko so tudi drugi v mene

216) Brez datuma Iz Prage
Dragi Andrej spomni se da sem bil več
kakor 20 let na Dunaju in tega prepotoval
čez — skoz in okolu. Mej velikimi mesti

so nemara bile in so še dunajske ostarije
še najpoštenejše: mislim bolje kakor parižke,
londonske in berlinske. Naučil sem se spoznavat
lokale že od gunaj in sicer tako točno, da
sem v Prago prišedš vse izvohunil v par
dneh – domorodci niso hteli verjeti –.
Kmalu sem prišel na Vinohrade – no in
tudi tist Grafov hotel ostarijo in Kofehaus
zasledil, tam jedel, in tudi že tam spal,
spal in jedel je pa tam tudi že Marašič –
Onebenega pomanjkanja ostarij – magari
dobrih tz mnogih so me pregnali
znanci, kateri imajo navado prisedati –
no in tako sem se zaletel v nadražne
restavracije, kjer nikdar ne jem – jedilo
si kupim po potem domov – je glo fletno
si kupovati chleba in šunko al pa
kar že je – zato sem vedno zavistval
oficirje, babe, penzioniste itd. kateri
so se akurat od 7–8 zvečer na
Dunaji, natepli v lokale. Babe ne
kuhajo, vse je moglo zvečer – Splosh je

vse glih. Pravijo da je to zdravejši. Kar se človeku
pred šunko kmalu gabi – jo zavije in kar požre
celo. Torej nic fir unkut, le toliko da boš vedel.
V vinarne pa nehodim – to je nekaj ostudnega
– vino zahteva posebno kulturo lokala –
ljudij itd. O tem ni razgovora – To kulturo sem
našel dovlej – Bog ve da je res: v kranjskih
farovžih in po v dunajskih tabernah, pa
jih že kmalu ne bo. Tako samže star 42. let
– aesthet itd. Vse drugače „Konkani" kakor
mladenič z maturo doma zvečine z kmetov –
pa četudi z masta, absolutno brez kulturne
žiljenja. Prosim Te – mimogrede rečeno – mene
ne omenjaj nikdar v pogovorih z Vašimi
pani – prosim.
– – Julius je bil marinar, ampak velik
človek – to je res – Kako mali so danes
vidiš z Jezuiske cerkve v Ljubljani –
pa z Maribovske kakor si mi je bil v
podobici poslal. Meni se zdi da je
literatura vodnica umetnosti upodobljajočih
Svoj čas kakšen velik jezik so pisali
stari – kakšen jezik je danes v rečimo
v pridigah v slovstvu nabožensken –

Zvečino — nordisch vergrübelt, versdrückelt — to vse vpliva na človeka — zato duhoven danes nima mobene kulture ticoč se umetnosti.
Ravno tako jez vladarji in bogataši kateri so to od včeraj, jo ne morejo imeti, ja pa z tem vsem skoraj zaidem na vprašanje zakaj se ti ne dopadejo Volne Smery, vidiš nis da bi odgovoril bi bilo treba sesti in vse lepo v nekak plan spraviti in organisirati. Je pa to delo katero mi ne pristoja.
Nečem večati stevila tako katero pišejo o umetnosti. Je to strar in zadava so Duha. Tudi danes se narede kvarne strari. Mi ne moramo še prav soditi — manjka nam distance časa.
Po reprodukcijah samih je tudi težko sodit — človek z njih ne vidi vselej težki boj dušni stvoritelja — in že ta boj — če je bojevan iz čistih namenov — je nekej naravnost božjega — vendar seveda takih pravih izvoljenih ni mnogo — so redki —

Ne verujem da je lepota cilj umetnosti: Kakor se reče umetnina razveseluj

človeka lepšaj mu dan itd. Kar je takih frazi. To je le zahtera vladarjev — bogataševa in pa podobnih revežev —

Ljubljanski dvorec je bil narejen in oddan postom konkurence, kaj je konkurenca Torej če so taki izpasi rezultat — Es kommt auf den richtigen Führer an — Leiter Initiator Svoj čas — je rekel Nemec — so vzgojevali gospodje umetnike — danes bogužel smo tako daleč da najbi — al mora vzgojevati pri delu umetnik gospode (aristokrate itd). Je to res bogužel — in je tako — Umetnik, kateri je porojen z skoro brez izjeme revnih staršev, kateri so mu dali le moč in volji —

Fabiani etutti gnanti so mi pomagali doma v dober renome, o tem vendar ni dvojbe. Či imajo mi od tega kaj je vprašanje, brez vprašanja pa je, da se hvala Bogu moj intelekt in moč še razvija — želim tem panům stejne —

217) Brez datuma

O nakupu hiše in zemljišča — Rad prispeva „Ker sem prepričan da s tem dobro storim, da je zemlja uredna

ta denar katerih nezahteva, da se lahko
iz te hiše da prikrat narediti stiftunga
ze tako dobro katero bi bodeš le Ti domislil
— eventualno za kampanile
(gre vsekakor za hišo ob grajskem gričiu)
Navodila za adaptacijem — Ni končano.

218) Brez datuma — Žig: Praha 24 V. 13 (?)

Nakup poldragih kamnov.
Za kelih bo na dunaju iskal zlato. Gretje
verjetno v kratkem zaradi oltarja.

219. Brez datuma

Počaki z nakupom hiše
Koledar družbe Mohorja ima neprilično
sestavljen imenik, ker vsak kaj nos vrnes
vtika, dovoli da storim to tudi jaz. Kaj ko bi
bila pridejana karta slovenskih dežela
V Stuglu je bila tudi tale Klimburgova grobla.

Stebri, da se vidi nebo skoz
dobri pactio

Tak typ jazne poznam
vsej takrat sem ga
v grenkem boju z babo
Klimburško porodil memo še
drugih jednačih. Vsi kako
iz stvari ni nič postalo

Ker ni nikdo gontival mojih forma, katere
sem savijal očigled kraja, na katerem naj bi stvar
stala. Pokopali ši leži lepo — solučnato infirsoto
(Parcelo sem jaz izbral, to je edino moje) Kuhlen-
berg in drugi hribi ga obdajajo. Bali sem pripovočil
druzega moža. Sedaj stoji njegova stvar izpeljana.
Ljudem dopada — lepo je narediel in gotovo se bo
močno posnemalo. Baba si je mojo stvar
dobro ogledala in gotovo tako naročila.
Fundamentalna misel moje groblje je izpeljano
v drugih formah. Pepe pa sedi za mizo in te
prosi ponižno da ga ubogaš in to kar ti pove
v se pokoplješ in zagrebeš, da molčiš. Niž mi
ni na tem in vendar ne moreš iztergati iz srca
gotovo grenkobo

219) Brez datuma

Poslal mi je neke flaške, ki jih je
plačal ne da hiše tožavil. Sedaj bom še tiste
projekte revidiral katere sem bil svoj čas
namalal in bom mogoče pri Harrachu
katerega naročil.

Naročil mu po lastni zamisli
lavoir in voč

Zvečine sem bolan, al me trapi
prehlajenje al pa želodec — na

Dunaju nisem imel mnogo vši kakor kos
govedine, no ta je bila zvečine dobra. Tu sem
sepp vsega že odvadil.

220) Brez datuma
Sporoča mu feuilleton Čecha z dne 24. 5. 1914
Genskes enakopravnost in nagoba v pusetnosti

221) Brez datuma. Vsi sveti.
Zahvaljuje se za denar, ki mu ga je poslal —
sicer ne bi bil mogel plačati najemnine.
Odvišni denar prosilja sestri.
Dela za razstavo, ki bo čez Božič odprta.
Dr Prijatelj war bei mir und wünschte
ich möge ihm ein schriftlichen Beitrag liefern
für eine Broschüre zur Presinnfeier. Ich
that das selbstverständlich nicht aus dem
Grunde vor allem, weil ich absolut unfähig
bin, einen Gedanken zu sagen.
So kam er wieder zu mir — ich spreche ja
gerne, wen ich gezwickt bin — und der
Doctor hörte offenbar gerne zu —
schrieb das wahrscheinlich auf
zu hause und machte ein Interview
daraus. Das Heft wurde mir zugeschickt
von ihm, ich finde mich dort

wieder erkennend, wenn ich Gedanken nicht
schreiben kann, so kann ich in ihnen doch leben
— diese haben Füsse und können sich folgern —
wogegen mit Systemen abgefütterte Herrn
daraus nichts anfangen können. Ich habe
mich nicht geärgert trotzdem weil ich schon
gewöhnt bin auf manches böse usw. So aber habe
ich auch hier profitirt und erfahren können,
dass bei uns eine Revue existiert, welche alles
nur nicht slovenisch ist. Eine Skepsis ist
darin zu hause das Gott erbarm — eine
Glaubenslosigkeit wie sie nur von Juden
unterjochte Leute pflegen und alle moderne
literatenhafte Mimosenheit — krank, giftig,
gallig. Ich war im Grunde entsetzt als
ich es gelesen. Doch ist das nur meine
Meinung. Du darfst ja eine andere bekommen

222) Brez datuma Opraženo Kol. str. 3

223) Brez datuma Tiga Praha 27. II 14
Poslal mu je rokopis o zvonih. Ali ga je prejel
Kadar vidim fotografijo prvega kelihar-
vidim da sem z njim nekaj naredil
Kar ima „stalno vrednost", V zadovoljstvo
mu je tudi da je vse z roko narejeno.

Kar nisje Praga na ant Strani izgela - daje ni
na drugi, ne omenu predlagatelja za Dunaj ka-
najbrže leto pa altniško naredbe -

Spomin na Janerko velika noč v domovini

224) Brez datuma - prejeta Kuverta
Poslal sem Janes telefon sestri - in stem
uničil moje pure etape v fabrikaciji Kolstvo.
Nezadovoljen je z obratnim.

Pečatnik - to je kadar Ti v roke dobiš
pečatnik telefon sem jimel prosto - jaz ne
Klavzurne ~~kalafo~~ dela zanter Brtej pustiti
So se vsi „Kolegi" obnašali ob meni - Ti so vsi
na me - Seveda sem se postavil odrivalno nazaj -
Gnanemu človeku sem rekel: Kaj ko ti da
imam jaz toliko neprijateljev v šoli? Odgovori
mi: Tudi jaz tega ne pomen. Vsak ima ne-
prijatelje, pa tolikih Kaiser VI - nisem dosti
ste tako prijazljivi, nezaupite in vse dobi-

Brez datuma

225) Na Telovo - v Prago - sem si napra-
vil, da bom v soboto 10 tak 1 Kroso
na Strau To je ~~kofferaraj~~ ~~Kaiser~~ rečeno -
Denar se me tako ne drži, pustil naredi
tole: postavim za enkrat 100 Kro-

te prosim mi vložite na percente da bojo rasti-
če ces Ti tudi kaj pustati pridaj - če nebom sam
potrebno pridaval - Je veliki čaj se mojem
gnom za Ljubljano za gotoštni Kampanile.
Ta gnom mora biti docela gladki in po celej
vrsnjeni morajo biti debelo graverane slike
nabogne Kaiser najboljši najlepši malar iz-
maydel - vse v velikem slogu. Ta denar naj
ante dolar za bo toliko da za bo dosti -

226) Brez datuma - Včeraj poslal nobo pi
lavor - vrag James pošilja nikto pa Kolst.
Pisto naj vrne pardi izvrstitev

227) Brez datuma

Če gnati ni več kako ne Ti Dol da reči
Varstvu naj concentrira svoje moči in delo
pridnost v delo in ne v dela. On velik
prevec naredi - on mora biti prenek
niemand spaft wie es entstanden sondern
wie es ist, Reči mi da moramo vsi toliko
gibegni misliti da bratovsk oponi - James
ni tudi vgrajenemu. On ima potence
Ratec drugi mavkajo: to je Gibegni -
potrebe Grad te naj izgoji ko njegna
dobre dela za bo pričalo in modrega

in vesdeg. Konec in odrasla - množica
dreves, pa za mrtvo do bleste!!!
Mi pa moramo biti zdravi - mirno
Kar se tiče umetne naklepa, glavna
stvar je: prestol - Na nič niso otroci
Kose nimenjejo nadaljnjih tlima
Kakor na „freiheit“ Lego das Kolonen
und mir eine Zeit [illegible] Klausel machen
wenn wir uns für [illegible] Addis

228) Sreda Dunaj 26 XII 1911 Včeraj
večer prispel na Dunaj
Sedaj je bil na Dunaj. Konec je bila
Zaveza tiste duševne zunaj
spominjal se je svetega večera doma.
Cerkev je za enkrat prostor gnusta, samo
dotna bitna kaja ima te gnusti, vendar se
dobi še nekaj več, to, kar je v hiši,
dala prenesta, je odpravljeno, stvari ima
docela prenovo vsiva - lahko - drevek
natrgan vtis dela, Fresca Kolera sem
novo naredil je taka da bo Korpa mrtvo
mrtvo globokeji, če se pravi spominja
oblaka 10 a globoke in 9m širok
Kmetsal sem sedaj študijo za altar -
naredil bolj gimnastam altar, da se bo
videla - spoznala bolj tako praktična
stvar al ne, Jaz ta gnusl ne bom več videl, zato ker
se odpeljem - želim da vsi dnjpi natrganje oprave
cerkve dokonča - naredi -
Knjigotež se mi ni prenesla - če je velika
Izdi v njej. Če jih je le nekaj pa primerna
Stvar dokončana je kapelica rojstva Kristusovega,
v gotovih opisih dela, v dnjpi je razno ta
Kniga da sem izpustil veselje do opravo nadaljne
te in cerkvi - Imam prebarvanje obliš,
ali bolje rečeno - Sveta prevet brez Karakteristik
potem je pa največje - papreka ta dunavski boj
mej Donavnimi mejami. Težko da delam
sedaj stvari brez honorarja, stvar me kako
al tako veliko velja in zdaj bo treba precej
denarja imeti plačati - za garnituro oltarno
v Knjigi - brez da bi bil za delo
delam - Ker v resnici - stvari brez morale
zdaj tako pravdati - predstavljati ...
Treba bo biti tudi po zgornjih vsticah na
vprašanje, kam se vesel z Unterhosenom,
Katerega sem obljubil da bom se, Odgovor
Kraje bolj - nad morje Adrijo - je treba,
torej moj obraz Kratovski in zato Damajšanom
ne prijeten, to je brez dvomno -
— V cerkvi v mrtvi se pelem v Prago —
Če bo res - vsedel se bom k delu, tesnil moje
Kratovske forme, če se bodo izpreljale

bodo tron v očeh kakor je moje osebe podoba sama
tron in neprijetnost v očeh.

229) Na Krakovskih Vinohradih 21./XI. 1912 — da je bolj imenitno. Žg. 22/XI
Osebna rozmišljanja.
Računa da bo v ~~[illegible]~~ pondeljek lahko
odpotoval z Dunaja na Kranjsko
rajec se misli ustavite
V šoti je dal naloga „jastrice", ki je
med fanti odjeknila.
~~[illegible] se je [illegible] XII.~~

230) Brez datum. Žg. 22. IV. IX. 1912?
Salzburg – Gorica – Udine – Benetke – Oglej –
Trst – Pokojna Ljubljana. Vživa naravo
ljubljanskih okolic. Upa zadnje dni meseca
na Dunaj priti, si vzeti kjer mali kabinet,
potem v Prago po denar iti, tam malinkosti
zapokati in na Dunaju začeti znova
trapno življenje.

231) Brez datuma. Konec nalega pisma
O hiši pod gradom in preureditvah.

232) Bitte dieses vernichten!
Težave z Janezom
Dela podstavek za kip Christus Jesus

devant les docteurs, darilo za dr. Weissen-
Kirchnerja.

233) Brez datuma.
Opisuje poglati še kupe keliha, kar je prvič
videl.
Prihodnjo teden bo kelih na Kranjskem

234) 31. XII. 1913 Ljubljana
Na sv. Stefana dan je prišel v Lj. V petek,
najkasneje v soboto se vrne v Prago.
Patena se poglačuje
Verkade prilda, že ni ~~[illegible]~~ zgotovil v Döblingu.
Prizadeval se je, da bi pridobil naraščaj za
benediktinke. Bureau in delavci so se zgledovali
nad tem genantnim občevanjem moža z puncami
ikS Z. je V. podomače rečeno rekel ne hodite
mi več v hišo. Sedaj prosi Plečnika naj
Zacherla pregovori da bi zidal benediktinkam
samostan na Dunaju. Rel sem si pa sam
pri sebi: Tebe spoznavam šele sedaj – in te
moram častiti za tvojo previdnost v vseh
ozirih. Samo za eno te ne častim: ker se
čutiš tako starega – ko si bil 30 let star si
sebe ravno tako „jamral" čez starost kakor
sedaj, kaj se ta – seveda vkup legemo –
in čez par let bomo pa že bolj – če Bog
da, če pa ne, bomo pa že stali, čem lepši, ali ne?

235) Brez datum —
Pošilja mu informativni sestavek o Zvonovih. Mogoče bi bil za Slovenca ali Domoljuba.

Jutri verjetno odpošlje kelih.
Na pepelnično sredo so Zacherla pokopali 15 letnega sina Kaksbrugerja.

236) Brez datum —
3 leta prenaša Prago in se čuti jetnika. Tela mu gre na živce

237) 20. I. 1914
Zahvaljuje se za 200 kron in pismo

238) 26. října 1913 Praha
Drago Andrej! Ne pozabi da sem Pečnik. Čeme kdo vdari, me zaboli, zaboli več mogoče kakor druge, vstanem in vzbranim se pa ~~[illegible]~~ prej tudi kakor drugi in nikogar teh kateri so me vdarili na preklinjam. Pravdam Pragi mi pove človek kateri bi imel to vedeti — da je že urejena in pa kako akademska cafea. 8 dni pozneje dobim pismo od rektorja, 3 dni za tem telegram vse vsebine: pošljite Vaše

dela da te minister vidi, ker menda to želi. Jaz sem odgovoril vedno ne. No in od tega čas se preklinjajo po časopisih — včeraj je bila celo interpelacija podana v parlamentu. Je mi to vse mučno. Ker se ne vidim rad na cesti, še manj v novinah, pa imam hvala Bogu toliko teh malih del in skrbi z farti ili da mi dnevi minejo hipno in se nitik pisanju ne odločim —

— Imam druge skrbi in cilje kakor zelo mimogredočo čestiželjnost — mene minister ne more udariti — tudi če če. Nimam časa zanj. Sploh je pa za vse nekaj dobro — S Tvojim pismom dobil sem recom. pismo z Belgrada. Dolgo pismo, v katerem se mi naznanja da menda dobim pozio od vlade ili. Tudi to položim popolnoma ad acta — vidimo kaj in kako se bo spletlo. Nikamor se ne vitim, za povsod sem prepričan, da moje sile ne zadoščajo — Zato vse pustim da Bog vodi prav kakor On če in čim več sem prepričan o moji slaboti — vsch ozirih tem silneje želim! Bog vodi vse po Tvoje —

— To kar dela — mi nič ne reče — vendar mi dela Ljubljana tako interesantno — Podobe se vrstijo za podobo pred očmi, spominjanje za spominjanje — drugi ljudje — registrirajo jih sluh — sledan — z odprtimi očmi kakor otrok — Včasi je vse polno mnogih ozadij včasi otožne in grobo polne, meglene — drugje — vendar grobno je v meni, zato Tako norčim se zvonik — je lepo Ljubljane mnogotno, ki vladajo svet, je pa lepo naše Ljubljane tudi, ki ga tipam, pijem, vživam — Bolj v noge — kot oči mi ni mar z ata Boga slava —

239) Brez datuma.

Naročila Andreja Kam naj se obrne zaradi fotografij dol. P. Lampa.

Napovrja S. naj se pazimo, da ustanovi dežan (če treba samo nočno) obrtno šolo za krščansko umetnost Jaz sem mu dejal, če ne bo stala Tole v 3 letih z najbolj pridnimi učenci in z najbolj finimi fanti z cele Avstrije, bi bila to prava draženka.

240) Brez datuma.

Sedeje je pisto četrtka — opolnoči me bo nesel kopalec v čakajo večjo hišno. Zato pač besedy slovesa z grenke domačije. Ker nisi tiktaj vsi mi nikakega obstanka Ljubljana raste z leti in večaj simpatičnih vsem ne gradnja na mestih. Kjer sva včasi skupno hudo stela — luna je bila, megle nad mesto, ž katerega je vel zadnikel mnogoten ropot. Zdelo se mi je da je se Ljubljana polje mesto — Molsko čaka se — in desnica bosta. Kje so bolnišnice predpogojpalgladko vest mesta Hof Ljubljanski, Kjer natura vabi v to nagrobno, madveč Ljubljano — morebiti rajši Ljubljano v Florenco.

Ugajajo mu Ljubljanske cerkve

Adaptacija hiši med Knlovčan in Jurčičevo in vseh stila

241) Brez datuma. Kupčijo lahko sklene.

242) Brez datuma 16 VII 911 z Dunaja

Torej Andrej Jan se kopljem to jeres — vendar je se nekaj dni na razpolago, prepir pli ti nekaj v delu nekaj brez njega — vendar vedno v misli mi nikdar vsaj v kolesju — tisto stasno slovansko bolezen se zmeraj bolj taka kulturo drugica.

Spominja se pota v Mangu Bistrica —

naslov: XIX. Nussdorfg. 9. pri Hr. Zacherl

243 | Brez naslova Obema bratova.
Ne počuti se dobro, manjka mu odnicoljenja.
Kakor sem že večkrat omenil, grassia
tu v punctuiškem življenja grozna zmedenost
ja poštani razvitek je to najbrže grozna
škoda – namesto zdravega kruha, kateri
bi Dunajčanom želo dobro del – nastala
bo kaka medenica – zaminsivo je tolo-
šili so me da napišem tekst zur
Romreise für Wagnerheft – pisal sem
mej drugim povem: „bei Betrachten
der Grundrisse O.W. sagte ein Denker
„So oft ich diese sehe – ersiščere ich mich
an Letaroully (Aufnahmen von
klassischen Werken d. Renaissance) dass
ist ein Rückgrat" in vedite te verstia
mi niso strihali – v cenzuri O.W. –
nie kosslich – jaz sem srečen, da sem
si ~~te~~ mogel ogledati ta Rückgrat
v Italije samej, srečen v Kriščanske
mišljenju najti njegov Steissbein kot
fundament iz katerega raste – sreča
ko čutim, morebiti brez da si morem kot
filozof razložiti – da Janez tako

Letaroullymässig piše – Bratca dajta mi
pošljita mi zdravega zvake.
Zajček mi je zadnjič pisal da je bolan –
naj ga obiščem, v pasji uti je delal in imel
„atelier" ob progi južne železnice, tam se je
prehladil, dobim ga doma ob gorski peči za-
gernjenega – ko sva se dogovorila, dejal sem
mu proti koncu – Kerl schau dass dich rühost –
so vergehst ja total (doma dela pesmi bere
Aškerčeve gerče – gerče sôto – servas – in
špila tamburico – so a Mistvich) ja je rekal
Hotel sem te prositi, če me moreš priporočiti
„gosp. Šimkoviču" – Precej drugi pondelja
bil je v delu – Šimkovič kateri je mimogrede
omenjeno en banavzar, če nafvač, ima
mnogo dela za avstr. oddelek Parižk. razstave
– Kakor vidiš mi je celo mogoče vzlic temu
da sem dekrepist, včasi komu dobro storiti.
Zajem bo to dobro – zato ker je v veliki družbi
katera ga bo rešila zaspanosti. Projekti za
Preširnov spomenik njegovi (2) so po moje
miserabel. – NB Toman je menda Zajca
tudi izsesavil.
Fabiani je bil v Ljubljani, pravil mi je

zadnjič, da je z Duffejom govoril tudi o sv. Petru
ni moji kvari. Prepričan sem da dobro ni
govoril ta šuff. Tako je mogoče sedaj da vse v
vodo pade — Rekel sem mu pa: Mr. Sie
hätten es nicht besser machen können! Aber
nein, je dejal, ich sagte nur dem Duffé: er
wird schon was gutes gemacht haben.

Scalo sem pispolnoma popustil — ta
Hofrath je en Schwindler namreč — tudi meni
prav nič mikalo iti v javnost — jaz moram
ostati in postati trezen — moram tudi priti
v dobro periferijo, poj gremo pa spet na
Konja — pa seve — do tam bo trebu več
pridnosti ko doslej —

Želim si pa tako z Dunaja proč priti
kot ne vem kaj — zavedam se ne jasno
zakaj, ne kam, samo proč iz te mlake —

Kotěrove zadnja dela me ne enthusiasmirajo
— Pozitivnega napredka ni — nikakrotno —
če ne motim — upam pa ko jenjajo
bolezni: mlad Ehemann — mlad professor ali
bode bolje — jaz seve želim zlatega napredka
vže kot Slovanu — Fabiani dobi najberže
v kratkem ceno 10.000 kr — dašist
ein Kerl —

244) Prepis nastavitvem dekret.
K. k. Statthalterei in Böhmen
No 11 410 / B Prag 26 I 1911
Imenovan je za profesor v VIII. plač razred
na umetnoobrtni šoli v Pragi.
Dekret velja od 1. II. 1911. Steje mu se 8 let
v umetniški praksi za pokojnino

245) 12. I. 1914
„Reisekelch" je v sestavinah gotov, izdelal
gabo Novotný.

246) Zig Dunaj 19. X. 1904
Za Leogesellschaft pripravlja sodelovanje
k temi Die Kunst in der christlichen
Familie.
Zadovoljen je s Kat. obzornikom

247) Brez datuma
Zdi se mi da živim v slabi domišlji — to
je — nemški Dunaj — in nič bolj ne želim kot
čidalje bolj Kranjec — Slovenec biti — v
smislu stariše naših na eno stran — in v
drugo v napredku ali bolje — razvitku
mojem se ne oddaljiti od značaja vsega

kar je domačega. Res vse je ledna – nič minamo – in vendar sem gledal v tem času naš značaj, da sem bil zavzet. —

— En sam G'stanzel, po moje zavit naj priobčim, da ne recès fant je od mah: Dös hot ka Bramante g'macht, ka Mihelangelo g'segen – dös ist viel später g'schegen – nafto kar je tu z malimi izjemami.

Naltarje je župnik postil naredit Thomaŭu to je tudi skizze zanje – kadar bode kje kaka prilika prosim da se tudi mene spominjate

248) Brez datuma.

Ich hörte einmal das angeblich indische Sprichwort: die alten (Scheiths?) Componisten wie die Teufeln und detaillirten wie die Goldschmiede. Das gilt für die dortigen Architektur – ich möchte variiren: Zuerst bedarf es der Eingebung, des Gedankens, des Spontanen, des rasenden, darauf heisst sich geduldig wie ein Lam mit dem Ausarbeiten abgeben – Zuerst Gott dan Mensch – zuerst Künstler dann Handwerker – beides muss binden der Bauherr – beides der Glaube, die Treue, die Liebe und ihre Folge die Aufmunterung

Die Terpatto-Sache ist zu langwierig für Buchreibung ... Es ist und das ist das neueste – ausgemacht worden, dass ich nun die Sache ausführen soll – d.h. ausgemacht, wenn es wahr ist, zwischen dem Erzherzog und dem Herrn welcher die Sache so aufgerollt. Ich aber schrieb vor einigen Tagen an das erzherzogliche Secretariat, dass ich die Sache keinesfalls übernehmen und durchführen werde. Nun können die Leute machen was sie wollen —

249) Brez datuma – Brez začetka

Osebne in domače zadeve

Jaz sem že veliko delal. Zavezan sem bil mej kentu in par trenutkov doma sem poratil za gledanje. Pred veliko leti sem pisal Kranjski hranilnici da pusti fotografirati vse Ljubljanske stvari in naj jih publicira. Nikda še ni nič naredil. Ali naj še enkrat pišem županu ki me sovraži – in Janez je rekel: Pepe mora na Dunaju ostati.

to je trobenty glas: Pepe nima v Ljubljani prirožencev. Naturno, vsaj jih ne iščan. Umetnost je kakor čevljanje: ja očiščevanje lastne duše, išči samega sebe — bolj ko sam sebi živiš tem bolj živiš vsim. To je edina resnica vsakega življenja — vse muke, vsega veselja kakor jaz učim (žal ne živim) Der Beruf eines Jeglichen ist lediglich die Läuterung seiner selbst.

250) Brez datuma

(Navodilo za kaljenje rastlinskega semena

Z Wagnerjem je isto kakor z Bismarkom drugim Bogom, z katerim mož meni da ga veže ne samo isti rojstni dan 1. April marveč tudi posebnost: der rollenden Augen, des durchdringenden Blickes. Jaz bi se za vse te stvari ne menil — niti toliko da jih omenim (pa ti jih prav trno in prav spoznavaš) aber die schenssliche Eitelkeit — stori da mož, gotov izvrstan oče, vendar zanemarja tam otroke, kjer bi jih ravno ne bilo treba. Pa prosim ne zameri tole opombo — kar že vem da so smeti tudi pri meni velike ante postam. — Mož je mislil stvar takoj tiskati pustiti — pa mu je kralik/možno oporekal, potem je stvar predaval v Leugesellschaft od 8ᵗᵉ do dobre ½ 11ᵗᵉ — naveče je bral z vsim patosom affairo, pa so ljudje težko konca čakali — ljudje pijatelji — in potem neznansko odhiteli. Ubogi otroci, ubogi žena, kolikokrat jim je bral vse to, že doma — to je tudi „potopljenje“ —

14 dni pozneje je brala hiši Gegantinijev o svojem očetu. Ni mu posebno všeč.

Kadaj bo tekla voda — ne vem — mogoče 3. aprila. Jaz se tresem pred tistim dnem in nasljednim. To bo joj — Engelhartu jaz vedno govorim: wir beiden werden auswandern müssen. Pa mož me ne razume popolnoma. Stvar je divja, brez harmonije, brez volje, vse vkup ne vem al Walzer al polka al mazurka — mogoče čuvdaš — Vsaka reč se mora z „andoht“ delati, kar ni tako narejeno ni nič vredno. ... Jaz mislim da bi v Idrijs ne ostal samovoljno teden dnij. To je pekel — V vsem pa Vavpotič nima prav. Francizi

Znajo iz takih stvarij kaj naraditi. Mi smo pre-
ovlovni – prekoječi – mihodemo prekutro uspeka-
kaj poštje dober Brinjevec –

PLEČ